

Acta

van de Generale Synode Zwolle-Zuid

2008-2009

van de Gereformeerde Kerken in Nederland

Hoofdstuk 10

Binnenlandse betrekkingen

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschap generaal-synodale publicaties via: publicaties@gkv.nl.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Deputaten kerkelijke eenheid

Artikel 109

13-06-2008

Voorstel plaatselijke contacten

Voorstel: deputaten kerkelijke eenheid

Materiaal:

1. rapport van de deputaten kerkelijke eenheid, hfdst. 7 met bijlagen V t/m X;
2. aanvullend rapport van de deputaten kerkelijke eenheid, hfdst. 3 en 4;
3. minderheidsrapport met betrekking tot de uitkomsten van het DOE-overleg, het hieronder vermelde besluit 4 (wijziging in de regeling voor plaatselijk contact en samenwerking), en het hieronder vermelde besluit 5b (vorming eenheidsgemeente, voorgaan van predikanten in een samenwerkingsgemeente en toelating van gasten aan het avondmaal in een samenwerkingsgemeente);
4. brief van de Gereformeerde Kerk te Drachten-Oost d.d. 22 februari 2008, waarin zij bezwaren uit tegen hetgeen deputaten rapporteren over de verhouding plaatselijk-landelijk en over hetgeen zij voorstellen inzake eenheidsgemeenten en het DOE-overleg;
5. brief van ds. J.M. Goedhart te Zwolle d.d. 18 februari 2008, waarin hij meedeelt het overbodig en ongewenst te vinden dat de generale synode van onze kerken en de landelijke vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken in hetzelfde jaar gaan vergaderen, omdat er van samengaan met de NGK geen sprake kan zijn, zolang de NGK hun afwijkende leringen handhaven;
6. brief van br. J.P. Dwarshuis te Assen d.d. 23 februari 2008, met bezwaar tegen het voorstel van deputaten om in de 'regeling voor plaatselijk contact en samenwerking' de bepaling die de vorming van een eenheidsgemeente blokkeert, te doen vervallen.

Besluit 1:

deputaten op te dragen de kerken jaarlijks op te roepen om in de eredienst op de zondag van of na 31 oktober aandacht te geven aan voorbede voor de kerkelijke eenheid.

Besluit 2:

deputaten op te dragen om in goed contact met de plaatselijke kerken en de regio's de kerkelijke eenheid te bevorderen door:

- a. de beschikbare en relevante informatie met betrekking tot de landelijke contacten tijdig aan de kerken toe te zenden;
- b. de ontwikkelingen in de plaatselijke contacten te volgen;
- c. zich nader te bezinnen op de verhouding tussen plaatselijke en landelijke contacten in de praktijk;
- d. daarbij ook na te gaan hoe de door de synode vastgestelde regelingen voor plaatselijk contact en samenwerking functioneren in de praktijk en indien daarvoor reden is voorstellen tot wijziging ervan in te dienen bij de eerstkomende generale synode;
- e. plaatselijke kerken te stimuleren om aan het proces van kerkelijke eenheid actief bij te dragen;
- f. desgevraagd kerken te adviseren bij het werken aan kerkelijke eenheid;
- g. wanneer daar reden en ruimte voor is, één of meer bijeenkomsten te beleggen om het onder a-e genoemde nadere uitwerking te geven.

Besluit 3a:

deputaten op te dragen vanuit het oogpunt van kerkelijke eenheid landelijke ontwikkelingen in andere kerkgemeenschappen en groeperingen bij te houden, zo nodig nader te verkennen en daarop actief te reageren.

Besluit 3b:

deputaten op te dragen:

1. de gesprekken met de Hersteld Hervormde Kerk voort te zetten met als doel: komen tot een nadere vorm van kerkelijk contact;
2. deze gesprekken zo mogelijk samen met Deputaten Eenheid van de CGK te voeren.

Gronden:

1. de gebleken herkenning tussen de GK en de HHK rechtvaardigt de voortgang van de gesprekken die op gang gekomen zijn;
2. de contacten met de HHK passen binnen de doelstelling en de taakstelling van DKE.
3. het past in het beleid van de GS om er naar te streven, dat de contacten met de HHK gezamenlijk met de CGK worden onderhouden.

Besluit 4:

de synode spreekt uit:

- a. dat zij dankbaar is voor de vordering van de lokale kerkelijke eenheid;
- b. dat ook in een samenwerkingsgemeente wordt gevonden wat essentieel is voor kerkelijke eenheid: de gemeenschap der heiligen, het gezamenlijk vieren van het avondmaal, het voorgaan van elkaars dienaren in de bediening van het Woord en de sacramenten;
- c. dat de regelingen voor plaatselijk contact en samenwerking, die vastgesteld zijn door de Generale Synode van Amersfoort-Centrum 2005, hiervoor steun en ruimte bieden;
- d. dat kerken die bijzondere vormen van gemeentestichting begeleiden ten aanzien van de aansluiting bij een kerkverband zullen handelen naar de onder 4c genoemde regelingen, voorzover die in hun situatie van toepassing zijn.

Gronden:

1. deputaten kerkelijke eenheid werden in de afgelopen jaren verrast met een toename van de vraag om advies bij het proces van plaatselijk contact en samenwerking met kerken uit een ander kerkverband;
2. op grond van de Schrift kan gesteld worden dat kerkelijke eenheid in de plaatselijke gemeente wordt gevonden. De Schrift laat ook zien dat de gemeenschap der heiligen verder strekt dan de locale gemeente. Daarom moet eenheid die de Here plaatselijk en landelijk geeft niet op elkaar in mindering worden gebracht;
3. in de situatie van gemeentestichting ligt het vormen van een samenwerkingsgemeente niet voor de hand. Verwacht mag worden dat de kerken die deze gemeentestichting begeleiden ook in hun situatie rekening houden met genoemde onder 2;
4. van samenwerkingsgemeenten gaat een sterke prikkel uit om te komen tot landelijke eenheid.

Besluit 5a:

deputaten op te dragen deel te nemen in het deputaten overleg eenheid, het overlegorgaan van deputaten/commissie van GK, NGK en CGK.

Grond:

samenwerkende gemeenten en samenwerkingsgemeenten zijn gediend met onderling overleg en generaal advies en regelgeving.

Besluit 5b:

de volgende nadere bepalingen vast te stellen voor kerken die een samenwerkingsgemeente willen vormen:

1. wanneer twee of meer samenwerkende kerken een samenwerkingsgemeente vormen, stellen zij met advies van DKE een samenwerkingsovereenkomst op. Deze overeenkomst wordt van kracht nadat elke kerkenraad daarvoor voldoende draagvlak in de gemeente heeft geconstateerd en de goedkeuring van de classis/regio heeft ontvangen;
2. voor het voorgaan in erediensten kan iedere (mannelijke) predikant worden uitgenodigd die in een van de betrokken kerkverbanden bevoegd is voor te gaan, mits met dit kerkverband ook landelijke contacten zijn en de predikant door ondertekening van de belijdenis heeft verklaard er hartelijk van overtuigd te zijn dat de leer van de drie formulieren van eenheid in alle delen geheel met Gods Woord overeenstemt. Predikanten van een samenwerkingsgemeente zijn bevoegd voor te gaan in de kerken van de betrokken kerkverbanden mits de zusterkerk in de plaats waar de gastpredikant zal voorgaan daartegen geen bezwaar heeft;
3. voor toelating tot het avondmaal wordt aan de kerken gevraagd zich erop toe te leggen dat gehandeld wordt naar artikel 60 KO en de generale regelgeving met betrekking tot gasten aan het avondmaal;
4. de classis zal toezien op naleving van deze bepalingen.

Gronden:

1. onze kerken kennen reeds de praktijk van samenwerkingsgemeenten. Deze praktijk is gediend met nadere regelgeving, waarin de bestaande kaderregeling niet voorziet;
2. zolang er geen landelijke overeenstemming is als het gaat om binding aan de belijdenis en de kerkelijke afspraken moet het voorgaan van predikanten uit een ander kerkverband nader worden bepaald;
3. de bestaande regelingen rond de toelating tot het avondmaal zijn voldoende gebleken voor een verantwoorde viering van het avondmaal. Aan de betrokken kerken mag over en weer gevraagd worden om die regelingen te respecteren;
4. visitatoren van de classis hebben jaarlijks te onderzoeken of in de kerken de aangenomen orde in alles wordt nageleefd.

Besluit 6:

deputaten te dechargeren onder dank voor het werk dat zij hebben verricht.

Grond:

deputaten hebben hun werk in de afgelopen drie jaar met grote inzet en trouw verricht.

Bespreking

Bij de bespreking van deze algemenere onderdelen van het rapport zijn de deputaten ds. H. van den Berg, ds. T. Dijkema, ds. H. Hoksbergen, ds. A.J. Minnema en br. K. Mulder aanwezig. Voorafgaand aan de bespreking deelt de preses mee dat bericht van verhindering is binnengekomen van het moderamen van de Hersteld Hervormde Kerk (HHK).

Ter inleiding merkt ds. Hoksbergen nog op dat de contacten met de HHK inmiddels al weer een stap verder zijn. In de laatste ontmoeting is uitvoerig gesproken over het begrip 'volkskerk' en de hantering van de kerkelijke tucht. Binnenkort staat een ontmoeting gepland waar gesproken zal worden over de vraag of er tweeërlei kinderen des verbonds zijn.

De ontwikkelingen in de gesprekken met de HHK worden door diverse leden van de vergadering met belangstelling gevolgd. Kunnen we dat niet samen met de CGK doen? Gevraagd wordt verder waarom er eigenlijk geen rechtstreekse contacten zijn met de Gereformeerde Gemeenten? Daar zijn ook allerlei ontwikkelingen gaande. Verliezen we hen niet teveel uit het oog?

Er wordt gevraagd naar de impact van besluit 3a. In hun rapport geven deputaten aan dat ze zich wel zorgen maken over charismatische ontwikkelingen binnen de CGK. Maar de NGK dan? Daarbinnen bevindt zich het centrum van waaruit het gedachtegoed van New Wine Nederland binnenstroomt. De invloed daarvan is groot. Is daar voldoende aandacht voor?

Voor wat betreft eventuele contacten met de Gereformeerde Gemeenten geven deputaten aan dat daar nooit een poging toe ondernomen is. Als reden daarvoor kun je aangeven dat er nooit een concrete aanleiding toe is geweest tot op heden. Er bestaat binnen de GG ook pas sinds korte tijd een deputaatschap kerkelijke eenheid. Dat geeft ook iets aan van de prioriteit die dit thema binnen dat kerkverband heeft.

Vanuit de vergadering wordt aangedrongen om toch eens contact op te nemen met de GG. Het zou best eens zo kunnen zijn dat hier minder hobbels liggen dan in de contacten met de HHK. Denk aan de daar heersende gedachten omtrent de volkskerk. Hebben we feitelijk niet meer gemeen met de GG dan met de HHK? Drinken we niet meer uit dezelfde bron? Deputaten nemen de opmerking mee en zullen er intern over doorspreken.

Samen met de CGK gesprekken voeren met de HHK is wat ook deputaten als doel voor ogen staat. Er is door hen al regelmatig aangedrongen op een tripartiete overleg. Maar het punt ligt, anders dan binnen de GK, bij de CGK gevoelig. Zij hebben ook formele contacten met de Gereformeerde Bond. Maar er is goede hoop dat dat overleg er in de nabije toekomst wel gaat komen.

Hoe perspectiefvol de gesprekken met de HHK op zich zijn is moeilijk aan te geven. Het is een kerkverband in ontwikkeling dat zijn handen nu nog vol heeft aan allerlei andere zaken, denk aan de vele rechtszaken die momenteel nog lopen. Het is echt te vroeg om daar nu beloftevolle uitspraken over te doen.

Tot slot. Niet elke afgevaardigde is overtuigd van de noodzaak om juist rond 31 oktober een landelijke voorbedezondag te beleggen voor de eenheid binnen de kerken. Dat kan creatiever en minder schools. Deputaten wijzen op de symbolische betekenis van de datum en op het nut van het aanhouden van een vast moment per jaar. Dat is een goede aanleiding om in elk geval eens per jaar de stand van zaken eens door te nemen.

De besluiten 1 en 2 zijn met algemene stemmen genomen. Besluit 3a en 3b zijn genomen met 1 onthouding.

Bespreking DOE-overleg

Van deputaten zijn op 4 oktober aanwezig ds. T. Dijkema, prof. B. Kamphuis, ds. K. Folkersma, ds. K. Harmanny, ds. A. van Houdt, br. K. Mulder, ds. R.J. Vreugdenhil, ds. G. Zomer. Ook wordt welkom geheten ds. K. Muller (CCS-NGK).

Volgens deputaat Dijkema hebben deputaten de uitspraak van Amersfoort-Centrum om niet over te gaan tot de vorming van een eenheidsgemeente loyaal uitgevoerd. Maar de ontwikkeling gaat door. Op plaatselijk niveau groeien kerken naar elkaar toe. Een verrassend groot aantal vragen om advies bij het proces van plaatselijk contact en samenwerking met kerken uit een ander kerkverband bereikte deputaten. Ook ontstaan nieuwe gemeenten, zonder voorgeschiedenis in een van de kerkverbanden (GK/CGK/NGK) als gevolg van (gezamenlijke) gemeentestichting. Daarom bepleiten deputaten in meerderheid om de ruimte te bieden om wel tot de vorming van een eenheidsgemeente over te gaan.

Ds. Zomer spreekt namens de minderheid binnen deputaten. Ook bij hem is er oprechte dankbaarheid voor de vordering van de lokale kerkelijke eenheid. Maar die ontwikkeling kunnen we niet los zien van de zaken die ons landelijk nog verdeeld houden. Hij heeft het volste vertrouwen in een goede uitkomst, maar we mogen daar niet onzorgvuldig op vooruit grijpen. De pijn om niet volledig samen te kunnen gaan in de plaatselijke situatie moet stimuleren om landelijk tot eenheid te komen. En de weerhouding om landelijk tot eenheid te komen moet plaatselijk voorzichtig maken.

Ds. Van der Jagt heeft in een amendement op besluit 4 geprobeerd de positieve insteek van de meerderheid van deputaten te honoreren ook al komt het besluit overeen met wat de minderheid voorstelt, namelijk de door Amersfoort-Centrum gestelde regels te handhaven. Hij vraagt zich af hoe noodzakelijk het is om een eenheidsgemeente te vormen. De plaatselijke eenheid wordt toch ook in een samenwerkingsgemeente beleefd, zonder de landelijke problematiek weg te poetsen.

In de bespreking merken meerderen op dat eenheid niet afhangt van onze regels. Eenheid beleven we in de gemeente, aan de avondmaalstafel, onder de prediking. In zo'n situatie wordt de keus voor een samenwerkingsgemeente dan wel eenheidsgemeente niet als urgent ervaren. Als plaatselijk kan wat landelijk (nog) niet kan doet dat pijn. Maar die pijnprikkel is een sterke stimulans om krachtig

te werken aan landelijke eenheid. Alleen zo werken we aan de katholiciteit van de kerk die onder meer tot uitdrukking komt in het niet te onderschatten kerkverband. En op welke gronden zou een eenheidsgemeente moeten kiezen voor een kerkverband? Zou die keus in de plaatselijke gemeente weer niet leiden tot verdeeldheid? Wel zijn ook bij de keuze voor een samenwerkingsgemeente afspraken nodig.

Anderen pleiten wel voor ruimte voor een eenheidsgemeente. Juist in die situaties waar de eenheid plaatselijk wordt ervaren, moeten we die niet door landelijke regelgeving hinderen. Je hoeft het niet te pushen, maar je mag het ook niet tegenhouden. Als er het vertrouwen is dat we er landelijk samen uit zullen komen, wat voor grond is er dan om plaatselijk daarop te moeten wachten? Bovendien veranderen de omstandigheden. Je moet voorzichtig omgaan met een beroep op het verleden omdat de fronten op het kerkelijk erf veranderd zijn.

De meerderheid van de deputaten stelt bij monde van ds. Harmanny dat het voorstel van de minderheid en het amendement van ds. Van der Jagt een stap terug is ten opzichte van Amersfoort-Centrum. De ruimte die daar werd gegeven wordt nu ingeperkt. Wat hem betreft liever geen besluit dan een besluit zoals voorgesteld door de minderheid c.q. het amendement van ds. Van der Jagt. Ook deputaat Mulder stelt dat het juist de opdracht van deputaten was om verder te komen binnen de kaders die Amersfoort-Centrum gaf. De vragen komen van gemeenten die niet willen kiezen tussen kerkverbanden. Daar moeten we rekening mee houden. Hij doet daarom een dringend appèl op de synode om goede ontwikkelingen te stimuleren in plaats van op de rem te trappen met argumenten die in de betreffende plaatsen niet als scheidend worden ervaren.

De minderheid van de deputaten (bij monde van Zomer en Folkersma) benadrukt dat wat hen betreft het probleem niet ligt bij nieuw gevormde gemeenten, maar bij plaatselijke kerken die, behorend tot verschillende kerkverbanden, samen op weg gaan. Participeren in meerdere kerkverbanden brengt de landelijke discussie ook op plaatselijk niveau en kan een stimulans geven om in beide kerkverbanden de eenheid in waarheid na te streven.

Ds. Van der Jagt wil de landelijke situatie niet uitspelen tegen de plaatselijke. Bovendien zijn er plaatselijke verschillen die niet eenvoudig op één noemer te brengen zijn. In overleg met de minderheid van deputaten heeft hij zijn amendement aangepast. Dit komt nu in de plaats van het oorspronkelijke minderheidsvoorstel.

De preses brengt de voorstellen in stemming. Het meerderheidsvoorstel 4 wordt verworpen met 24 stemmen tegen en 8 stemmen voor. 3 leden onthouden zich van stemming. Het minderheidsvoorstel wordt aanvaard met 25 stemmen voor en 7 tegen waarbij 3 leden zich onthouden. Het meerderheidsvoorstel 5a/b wordt verworpen met 18 stemmen tegen en 13 voor bij 4 onthoudingen. Het minderheidsvoorstel 5a/b wordt aanvaard met 20 stemmen voor en 9 tegen. 6 leden onthouden zich van stemming.

Deputaten stellen voor om de volgende synode te vervroegen naar 2010, om zo in hetzelfde jaar te vergaderen als de synode van de CGK en de LV van de NGK (die dan een half jaar later bijeen zou moeten komen). Dat komt de gezamenlijke besluitvorming in zaken van kerkelijke eenheid ten goede. We kunnen sneller op elkaar reageren. En er ontstaat ook een langere periode waarin deputaten tussen beide synodes kunnen overleggen. In de huidige situatie zijn onze deputaten goed en wel op stoom als de gesprekspartners al weer gaan denken aan hun rapportage voor hun synode/Landelijke Vergadering.

Namens het moderamen adviseert ds. Luiten dit besluit niet te nemen. Vergaderen in dezelfde periode kan onderling overleg bespoedigen, maar kan de kerken buiten spel zetten. Daarnaast, en dat weegt voor het moderamen zwaar, de voorgestelde reorganisatie van de kerkelijke organisatie zal diep ingrijpen in sommige deputaatschappen en vrijwel alle deputaatschappen raken. Ze zullen daardoor later op gang komen dan gebruikelijk. Als de synode dan ook nog een half jaar eerder bijeenkomt wordt de tijd om de opdracht uit te voeren wel heel beperkt.

Vanuit de vergadering wordt geopperd om te laten zien dat we de eenheid zoeken. We kunnen toch eerder bij elkaar komen om de zaken rond Kerkelijke Eenheid te behandelen en dan later de rest van de agenda af te werken?

Vanuit de Commissie Organisatie wordt gewaarschuwd om nu naast het veranderingsproces dat we ingaan nog meer dingen te doen waarvan we de consequenties niet overzien. Ook lijkt het de commissie niet verstandig om de zaken van de kerkelijke eenheid al in 2010 te behandelen en de rest van de agenda in 2011.

Op 10 oktober besluit de synode, op grond van deze overwegingen, de volgende synode in 2011 te laten plaatsvinden.

De preses spreekt zijn dank uit aan de deputaten. Ze hebben met hun rapportage de besluitvorming gediend, al zal de uitkomst gemengde gevoelens geven. Die eveneens bestaan in de vergadering van de synode. Overeind staat dat we de voortgaande ontwikkelingen op weg naar eenheid herkennen als een geschenk van onze Heer.

Deputaten worden gedechargeerd (2 onthoudingen).

Artikel 110

30-01-2009

Benoeming deputaten kerkelijke eenheid

Op voordracht van het moderamen benoemt de synode de volgende deputaten kerkelijke eenheid:

<i>primi</i>	<i>aftridend</i>	<i>secundi:</i>
J.M. Burger, Franeker	2017	M. Wielhouwer, Zuidlaren
D.W.L. Krol, Terneuzen	2017	P.H. van der Kolk, Hoogland
J. de Meij, Wezep	2014	N.M. Kramer, Capelle a/d IJssel
H.J. Messelink, Zwolle	2017	R.T. te Velde, Pijnacker
A.J. Minnema, Vollenhove	2011	
J.A. Schelling, Spakenburg	2017	
E.J. Sytsma, Middelburg	2017	
F.H. Tijssen, Barneveld	2014	
R.J. Vreugdenhil, Lelystad	2017	
J. Wesseling, Putten (s)	2017	
O. Westra, Zwolle	2017	
A.J. van Zuijlekom, Dordrecht	2017	

Artikel 111

13-06-2008

Contacten met de CGK

Voorstel: deputaten kerkelijke eenheid

Materiaal:

1. rapport van de deputaten voor kerkelijke eenheid, hfdst. 4 met bijlage I;
2. aanvullend rapport van de deputaten voor kerkelijke eenheid, hfdst. 1;
3. brief van de Generale Synode Sliedrecht van de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) d.d. 19 december 2007, met de besluiten van de GS Sliedrecht 2007 over de verhouding met de Gereformeerde Kerken;
4. brief van de Gereformeerde Kerk te Leiden d.d. 4 juni 2007, waarin zij vraagt om de voorbereiding van besluitvorming door generale synodes met betrekking tot zaken die ook de CGK raken, zoveel mogelijk gezamenlijk met deze kerken te laten plaatsvinden en op elkaar af te stemmen (om praktische redenen op deputatenniveau);
5. brief van ds. J.M. Goedhart te Zwolle d.d. 18 februari 2008, waarin hij begrip toont voor de afwijzing van het federatief groeimodel door de generale van de CGK, zich kan voorstellen dat christelijke gereformeerden moeite hebben met de invoering van de Nieuwe Bijbelvertaling door onze kerken, evenals met een door een gereformeerd predikant geschreven artikel over de geldigheid van de oudtestamentische wetgeving;

6. brief van br. J.P. Dwarshuis te Assen d.d. 23 februari 2008, waarin hij vraagt de niet uitgevoerde opdracht 4f van de Generale Synode van Amersfoort-Centrum 2005: "het - zo mogelijk gezamenlijk - doen van publicaties waarbij met name gedacht wordt aan de onderwerpen die in de enquête van 2003 genoemd zijn, nl. 'Schriftgezag', 'toeëigening van het heil', 'de visie op de kerk', 'gemeenteperforatie' en 'gasten aan het avondmaal' " alsnog expliciet in de vervolgoopdrachten op te nemen.

Besluit 1:

uit te spreken:

1. dat er bij de Gereformeerde Kerken diepe teleurstelling is over het besluit van de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken 2007 om het federatief groeimodel niet in te voeren, maar dat zij geen andere mogelijkheid zien dan zich op dit moment daarbij neer te leggen;
2. dat er daarnaast ook dankbaarheid is voor de stimulans die het besluit bevat met het oog op eenheid op plaatselijk niveau;
3. dat wij biddend, vanuit de roeping tot eenheid, de weg naar kerkelijke eenheid met de Christelijke Gereformeerde Kerken willen vervolgen, zonder ons te laten ontmoedigen.

Grond:

de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken 2007 heeft besloten op dit moment het federatief groeimodel niet in te voeren. Eerdere synodes van deze kerken spraken uit, het federatief groeimodel een goed model te vinden, maar het nu nog niet in te voeren. Daarom is de uitspraak van 2007 zo teleurstellend. Geestelijke verwachtingen werden beschaamd. Het besluit scheidt echter wel duidelijkheid.

Er is daarnaast reden tot dankbaarheid, zowel over groeiende toenadering en samenwerking in veel plaatselijke gemeenten, als ook omdat de synode besloot haar deputaten op te dragen dit nauwer kerkelijk samenleven voluit te stimuleren en te faciliteren.

Er is reden tot zorg en gebed omdat op veel andere plaatsen weinig of geen sprake is van ontmoeting en samenwerking.

De roeping tot eenheid blijft onverminderd bestaan; teleurstelling en zorg mogen geen reden zijn om niet verder te bidden en te werken.

Besluit 2:

in te stemmen met de slotconclusie van de *Balans van de preekbesprekingen*, nl. dat de overeenkomst over de toeëigening van het heil wel degelijk doorwerkt in de prediking in beide kerkverbanden, en dat wij daarbij elkaar wederzijds nodig hebben om in afhankelijkheid van de leiding van de Heilige Geest te kunnen groeien in een nog zorgvuldiger afgestemd zijn op het Woord van de Here onze God.

Grond:

de *Balans van de preekbesprekingen*, zoals opgenomen in het deputatenrapport.

Besluit 3:

ten aanzien van het federatief groeimodel goedkeuring te hechten aan de voorlichting die deputaten aan de kerken gaven in begin 2006.

Grond:

deze voorlichting deed recht aan de bedoelingen van het federatief groeimodel.

Besluit 4:

ten aanzien van de liturgie de volgende kaderregel te formuleren:

Voor de vormgeving en invulling van gecombineerde erediensten in samenwerkende Gereformeerde Kerken en Christelijke Gereformeerde Kerken beperken de generale synoden zich tot het aangeven van algemene kaders die op basis van de eenheid in het geloof maatgevend zijn. De synoden hebben voor de eigen kerkverbanden deze kaders vastgelegd in desbetreffende kerkordeartikelen en in eventuele generaal-synodale bepalingen. De synoden realiseren zich dat de kaders van de beide kerkverbanden niet samenvallen. Het is aan de betreffende kerkenraden om binnen deze algemene kaders de liturgie in gecombineerde erediensten vorm te geven en in te vullen op een wijze die voor de gemeenten verantwoord is, en de afspraken daarover vast te leggen.

Grond:

het stellen van een algemene kaderregel is in lijn met recente besluiten van de generale synodes waarin de verantwoordelijkheid voor de invulling van de liturgie meer bij de kerkenraden wordt gelegd. Te denken is daarbij aan de *Koersbepaling* van 2002 (Gereformeerde Kerken) en de besluiten van de GS 2004 (Christelijke Gereformeerde Kerken) over het kerklied (art. 69 KO). Samenwerkende kerken verdienen het vertrouwen dat zij creatief en op een voor de gemeenten verantwoorde wijze gecombineerde erediensten liturgisch vormgeven.

Besluit 5:

aan deputaten de volgende opdrachten te geven:

1. met deputaten eenheid van de Christelijke Gereformeerde Kerken samen te werken in het voluit stimuleren en faciliteren van samenwerking en nauwer kerkelijk samenleven op plaatselijk niveau;
2. daartoe het gesprek over de prediking, toegespitst op concrete preken, binnen de plaatselijke kerken en eventueel op regionaal niveau te stimuleren en te begeleiden; ook andere thema's kunnen aan de orde komen, zoals bijvoorbeeld de notitie *Charismatische invloeden*;
3. zo nodig overlegsamenvormingen te beleggen van kerken die kansenruil of andere vormen van samenwerking kennen;
4. met deputaten eenheid van de Christelijke Gereformeerde Kerken door te spreken over wat kerkelijke eenheid inhoudt, wat de Here op dit gebied van ons vraagt en wat Hij ons geeft, en hoe breed de kerk van Christus mag zijn.

Gronden:

1. nu het op landelijk niveau op dit moment niet mogelijk is, verdere stappen te zetten op de weg naar kerkelijke eenheid, is het des te meer van belang dit op plaatselijk en regionaal niveau te doen;
2. daarnaast is het van belang, ook landelijk het gesprek over eenheid te blijven voeren, vanuit het geloof aan de katholiciteit van de kerk.

Besluit 6:

aan het verzoek van de Gereformeerde Kerk te Leiden te voldoen en de voorgestelde gedragslijn ook toe te passen in de relatie tot de Nederlands Gereformeerde Kerken.

Grond:

het is bevorderlijk voor een goed contact en samenwerking met de Christelijke Gereformeerde Kerken en de Nederlands Gereformeerde Kerken als deputaatschappen, waar mogelijk, rechtstreeks contact opnemen met verwante deputaatschappen van deze kerken en DKE op de hoogte houden van het aangaan en het verloop van dit overleg.

Besluit 7:

aan het verzoek van br. J.P. Dwarshuis niet te voldoen.

Grond:

nu de synode van de CGK besloten heeft het federatief groeimodel niet in te voeren, ligt het minder voor de hand primair energie te steken in het uitvoeren van gezamenlijke publicaties. Het is nu eerst van belang landelijk het gesprek te voeren over wat kerkelijke eenheid inhoudt, wat de Here op dit gebied van ons vraagt en wat Hij ons geeft, en hoe breed de kerk van Christus mag zijn.

Bespreking

Voorafgaand aan de bespreking van de voorstellen van deputaten heet de preses de afgevaardigden van de Christelijke Gereformeerde Kerken, br. J.W. Overeem en ds. W. van 't Spijker welkom. Hierna spreekt hij de vergadering als volgt toe:

Geliefde broeders van de CGK, deputaten, brs synodeleden,

Regelmatig mag ik voorgaan in de Christelijke Gereformeerde kerk in Leiden.

Er wordt dan van mij één psalm uit de berijming van 1773 verwacht.

Weet u wel, de berijming waarin je o.a. de regel tegenkomt: "waar liefde woont gebiedt de HEER zijn zegen..."

Een regel uit Psalm 133. Laat ik er nog een enkele greep uit mogen doen: "Ai, ziet hoe goed, hoe lieflijk het is als zonen / van 't zelfde huis als broeders samenwonen / daar 't liefdevuur niet wordt verdoofd." Dat is vers 1. In vers 2 kon je o.a. dit woord tegen: "die liefdegeur moet elk tot liefde nopen." Al met al 5x het woord liefde. En 't is nog allemaal waar ook, wat er gezegd wordt. En heel belangrijk. Maar in de psalm zelf kom je het woord liefde helemaal niet tegen.

Weet u wat daarvan zomaar het gevolg is geweest, ook in het kerkelijk leven?

Dat datgene waar deze psalm over gaat (het is goed als broeders ook samenwonen) al te vaak ondergeschikt is gemaakt aan wat men zelf tot onderwerp van deze psalm heeft gemaakt: de liefde. Als die er maar is, dan is het goed. Hoeveel verschillen er ook mogen zijn, waar liefde woont gebiedt de HEER zijn zegen.... Daarvoor hoeft je niet bij elkaar te wonen.

Iets wat Psalm 133 nu juist afwijst. Een praktijk van – in verband met allerlei tegenstellingen – dan in vredesnaam maar náást elkaar wonen. Als zou dat gemeenschap zijn!

Wat zegt Psalm 133?

"Hoe goed, hoe heerlijk is het als broeders bijeen te wonen." Broeders moeten niet alleen maar broeders zijn, een gemeenschap vormen, maar die gemeenschap ook metterdaad onderhouden. Een hechte eenheid vormen, een hecht verband.

Psalm 133 moet je lezen tegen de achtergrond van de agrarische samenleving in Israël. Hoe het familierecht en familieleven toen functioneerde.

Het gaat over het bijeenwonen van broeders.

Precies dezelfde uitdrukking vind je in Deut.25:5, bij de voorschriften over het zwagerhuwelijk.

Dan gaat het over broers die met hun gezinnen kennelijk nog allemaal bijeenwonen. Samen delend in vaders ene erfgoed. Mooi was dat, als de oudste zoon op wie rechtens alle onroerend goed overging – de boerderij, het land – de anderen niet zomaar wegstuurde. En de jongeren op hun beurt het recht van de oudste niet betwisten.

Mooi dat – met erkenning van ieders plaats – sámen zorgen voor het uiteindelijk van God gekregen erfdeel.

Nu, in Psalm 133 kom je precies dezelfde woorden tegen: "hoe goed is het als broeders ook bijeen wonen". Niet ieder een eigen leven leiden, maar zich inspannen wat ze hebben ontvangen goed te beheren.

Psalm 133, 't is één van de zgn. pelgrimslieparen. Bestemd voor reizigers naar de stad van God. Zij krijgen al zingend de boodschap mee: hoe goed is het, als zij die broeders zijn, ook als broeders leven. Niet los van elkaar.

Maar samen staan, samen gaan voor de erfenis.

Broeders van de CGK, wat fijn dat u en wij ons kinderen van één Vader mogen weten. Een positie door niemand van ons verdiend. Een plek om dankbaar in te nemen. Dankbaar en verwonderd. Niets is hier vanzelfsprekend. Automatisch.

Of wij ons dat ook bewust zijn; we hopen dat u er geen moment aan twijfelt. Zoals wij er niet aan twijfelen, dat ook u weet hebt van Gods belofte dat óns de erfenis wacht.

Hoe gaan wij samen met die belofte om, daarover willen wij graag met u spreken.

Op het niveau van Psalm 133.

Een psalm die ons alle vrijblijvendheid verbiedt.

Die ons – dat is het gelijk van 1773 – de liefde gébiedt.

Een psalm die ons, als we doen wat daar staat, Gods zegen áánbiedt.

Hierna is het woord aan ds. Van 't Spijker:

Broeder preses,

Leden van het moderamen van de synode, afgevaardigden naar de synode,

Geliefde broeders in de Here.

Het feit, dat ik u vandaag zo - geliefde broeders in de Here - kan en mag aanspreken heeft mij sterk bemoedigd om naar Zwolle te komen, en de bespreking van dat deel van het rapport van uw deputaten voor de kerkelijke eenheid mee te maken, dat over de contacten handelt met de kerken waarvan ik deel uit maak: de Christelijke Gereformeerde Kerken.

Immers, ik spreek u vandaag toe als vertegenwoordiger van kerken die op hun laatste generale synode hebben gezegd, dat die kerken op dit moment een federatief groeimodel met uw kerken niet kunnen dragen. En dat het daarom niet ingevoerd moet worden.

Die zelfde synode heeft ook wel gezegd, dat het plaatselijk samenleven van Gereformeerde kerken en Christelijke Gereformeerde kerken voluit dient te worden gestimuleerd en gefaciliteerd, en een voorstel tijdens de besprekingen om dat besluit, namelijk om te stimuleren en te faciliteren, meer naar voren te plaatsen werd ook aanvaard, maar in de pers en ook in het rapport van uw deputaten hierover is – terecht – de meeste aandacht gegaan naar het niet aanvaarden van het federatief groeimodel.

Wist ik niet, dat ik vandaag bij broeders ben, dan zou ik wellicht niet gedurfd hebben om iets te zeggen.

Wat zou ik nog kunnen zeggen?

Dat vind ik toch best wel een moeilijke vraag.

Wat kun je zeggen, wanneer de kerken die je vertegenwoordigt, hebben gezegd: wij kunnen een federatief groeimodel met de vrijgemaakte gereformeerden nu niet dragen.

Wanneer mijn broer op een bepaald moment voelt dat hij door mij onheus bejegend werd, houdt hij niet op mijn broer te zijn en ik houd niet op zijn broer te zijn. We zijn dan wel eens een periode teleurgesteld in elkaar, wellicht zelfs een tijd lang kwaad op elkaar, maar we komen elkaar wel weer tegen en we komen elkaar ook wel weer nader.

Ik pas er dan evenwel voor op, niet al te grote woorden te spreken.

Wanneer ik vanavond u aanspreek als geliefde broeders, dan hoop ik er op, en dan vertrouw ik er ook wel op dat diezelfde zaken gelden die ook in het contact met mijn broers en zusters naar het vlees gelden. Broers en zusters kies je niet, die worden je geschonken, en misstappen jegens één van hen kunnen de verhouding soms voor een tijd verstoren, ze maken goddank niet dat je geen broers en zusters meer bent.

Ik heb gemerkt, en ik ben daar dankbaar voor, dat uw deputaten de recente historie in ieder geval in dat licht wensen te bezien.

Dat is te lezen in het aanvullende rapport dat zij schreven naar aanleiding van de behandeling van het rapport van onze deputaten eenheid.

Dat heb ik ook ervaren mogen in de ontmoeting die ons deputaatschap in zijn nieuwe samenstelling had met de vertegenwoordiging van uw deputaten voor de kerkelijke eenheid.

In dat gesprek hebben zij het gevoel van teleurstelling goed onder onze aandacht gebracht, en ook het gevoel van vervreemding.

Er werd gezegd: we hadden niet het gevoel, dat u over ons sprak, toen u het rapport van deputaten eenheid in uw synode besprak.

Er werd ook gewag gemaakt van de zorg: zijn de CGK wel een betrouwbare partnerkerk, als eerst, in 2001 gezegd wordt dat het federatief groeimodel een mooi, zelfs een goed model zou zijn om als kerken in zijn geheel naar elkaar toe te groeien, terwijl nu dan de duidelijkheid, die nodig was, verschaft werd: de CGK zijn onderling zo divers, en beleven de zaken onderling ook zo divers, dat die kerken in zijn geheel het federatieve groeimodel niet kunnen dragen.

Ik heb toen evenwel ook mogen ervaren, dat uw deputaten bereid zijn het nodige geduld met onze kerken te hebben, en te willen voorstellen aan uw vergadering dan maar in te steken op plaatselijke contacten, en de kansen die geboden worden om daar voluit stimulansen aan te geven aan te grijpen.

Er gebeurt gelukkig heel veel op plaatselijk gebied.

Ik weet van contacten die in Zoetermeer ontstaan zijn, vorige week werd u verteld over de gebeurtenissen in Alkmaar en in Zwolle, in Deventer zijn goede contacten gegroeid, in Delft en Gouda werden zusterkerkrelaties aangegaan tussen de Gereformeerden en de Christelijke Gereformeerden, in Utrecht werd onlangs in de Domkerk gevierd dat de kerken elkaar gevonden hadden, in de plaats waar ik zelf vandaan kom hebben de Gereformeerde kerk en de beide Christelijke Gereformeerde kerken de intentie uitgesproken, om de gevonden samenwerking verder uit te bouwen en zo te intensiveren, en zo zou ik nog wel een tijdje door kunnen gaan.

Het lijkt er ook op, dat plaatselijke kerken die een zusterkerkrelatie aangaan, daar ook nadrukkelijk aandacht voor vragen in de schrijvende pers. Als was het om aan te geven, dat er zeker dingen gaande zijn, tekenen die wijzen op wolkjes, wellicht nog niet groter dan eens mans hand, maar ze zijn er, en we mogen ze dankbaar opmerken.

Er zijn ook zorgen.

Het rapport van uw deputaten schrijft daarover, en onze eigen synode vond het nodig te benadrukken, dat classes en particuliere synodes bij het beoordelen van aanvragen van plaatselijke kerken om te komen tot nauwer kerkelijk samenleven zich dienen te houden aan de duidelijke intentie van de regeling in bijlage 8 van onze kerkorde.

Dat dat nodig was, geeft aan dat er inderdaad reden is tot zorg, dat persoonlijke voorkeuren van afgevaardigden niet de boventoon gaan voeren over een gerechtvaardigd verlangen om gevonden eenheid ook werkelijk te mogen beleven. Het geeft ook aan, dat onze synode niet anders kon dan tot de conclusie komen, dat onze kerken op dit moment een federatief groeimodel niet kunnen dragen.

Er zijn nog tal van plaatsen in ons kerkverband waarin men er niet aan denkt om contacten met een plaatselijke Gereformeerde kerk aan te gaan, noch ook om zelfs maar in de verkennende fase te treden.

Onze synode gaf het deputaatschap voor eenheid de opdracht om voluit te faciliteren en te stimuleren waar het gaat om plaatselijke contacten. Een van de mogelijkheden waarop dat gerealiseerd kan worden, is door te participeren in het DOE-overleg. Met nadruk zeg ik dat dit een van de mogelijkheden is.

Ook op andere wijze zal het stimuleren en faciliteren moeten gebeuren.

Hoe dat precies moet gaan gebeuren, is mij op dit moment nog niet helemaal duidelijk. Hoe zouden we die kerken en kerkenraden moeten bereiken, die (bijvoorbeeld via een gehouden enquête) aangegeven hebben, dat zij verdere contacten met de Gereformeerde Kerken niet zien zitten? Wat zijn onze mogelijkheden, en tegen welke grenzen loop je aan?

Het lijkt een mooie oefening, om daar samen met uw deputaten eens over na te denken. En om een goede manier te zoeken en onder Gods zegen ook te vinden, hoe het in de kerken in de breedte kan gaan leven, dat de tijd kort is, en dat er daarom haast geboden is om te gaan beleven wat de Here ons schenkt in elkaar.

Goed zou het zijn, wanneer het kan komen tot een gedachtewisseling over de ware gereformeerde katholiciteit. In het gesprek dat ons deputaatschap had met uw deputaten voor kerkelijke eenheid is al de wenselijkheid uitgesproken, dat die zaken aan onze tafels in gezamenlijkheid worden overdacht en besproken. Daar is ook ruimte voor binnen onze instructie. Dat wij die ruimte benutten is nodig omdat de tijd dat van ons vraagt.

Ik ben opgegroeid in een gezin waarin het nogal eens ging over een reformator met de naam Bucer. Dat wil zeggen, we wisten dat mijn vader daar nogal veel mee bezig was.

Vonden we dat als kinderen wel eens wat lastig, ik heb later zelf ook wel eens wat van de beste man gelezen, en heb ontdekt, dat er van zijn naam een werkwoord gevormd is, dat wijst op het zoeken van kerkelijke eenheid: buceriare.

Ik acht het geen slechte zaak, als een mens zich zozeer inzet voor de kerk en de eenheid daarvan, dat anderen je betichten van buceriare.

We kregen als kinderen natuurlijk ook allemaal wel eens een boekje, dat mijn vader schreef. Zo staat er een mooi boekje in mijn boekenkast, over éénheid in verscheidenheid. Ik heb van dat boekje, en van de gesprekken met mijn vader daarover geleerd, dat het gevaarlijk kan zijn, ja tot sektarisme zal leiden, wanneer de ene kerkgemeenschap zozeer bezig is met datgene wat het eigene van dat kerkgenootschap is, dat het niet meer openstaat voor wat anderen in de Schriften gevonden hebben.

Dat is op zich al reden genoeg om tegen u te zeggen: houdt u ons alstublieft wakker en bij de les, opdat we ons niet verliezen in de gedachte dat we de waarheid in pacht hebben. Alleen samen met anderen zullen we in staat zijn om de grootheid van Gods liefde in Christus Jezus te vatten. Dat is een apostolische waarheid, naar het woord uit Efeze 3, die we niet dan tot grote schade van onszelf zullen veronachtzamen.

Dat houdt uiteraard ook in dat we het als Gereformeerde kerken en als Christelijke Gereformeerde kerken niet kunnen laten bij contacten die wij met elkaar hebben. Onze beide kerkgenootschappen hebben contacten met de Nederlands Gereformeerde kerken, we participeren beide in het COGG, u en wij hebben contacten met de Hersteld Hervormde kerk, en er zijn wellicht nog meer dingen te noemen.

Juist al die contacten zullen ons helpen, om de liefde van God in Christus te vatten.

Ik zei net, dat het nodig is, dat wij de ruimte die onze instructie ons daartoe biedt, benutten. Wat wij in het gereformeerde erfgoed ontvangen hebben is van een grote diepte en tegelijk ook van een enorme breedte. De gereformeerde belijdenis is niet een eng, smal padje, waar aan weerszijden hoge muren staan, zodat je maar niet ziet wat er aan de andere kant van die muren gebeurt.

Wij wensen vast te houden aan die gereformeerde belijdenis, ook in deze tijd, omdat het door de eeuwen heen een betrouwbare bril gebleken is, waardoor wij Gods genade en liefde in Christus Jezus helder leren zien. Die genade en liefde zijn er voor een wereld die verloren dreigt te gaan. Tegelijk is het ook door de eeuwen heen een betrouwbare bril gebleken, waardoor wij op een nuchtere – soms zou ik zelfs willen zeggen ontnuchterende – manier leren kijken naar onszelf, en naar de wereld om ons heen.

Juist om dat te bewaren en vast te houden hebben wij vandaag elkaar als kerken hard nodig. Ik bedoel dan “vasthouden” niet in de zin van een conserveren. Het vasthouden en bewaren zal vandaag ook inhouden dat we als kerken in gezamenlijkheid vertolken hoe in de vragen van vandaag de waarheid van Gods woord zoals we die hebben leren zien ons kan helpen antwoorden te vinden – ook op die vragen die niét expliciet in de Catechismus of in de NGB of de leerregels van Dordt worden behandeld, eenvoudigweg omdat de tijd waarin die geschriften werden opgesteld nog niet geconfronteerd was met vragen over individualisering, de maakbaarheid van het leven, de hedonisering van de maatschappij en de existentiële vraag naar het bestaan van God zoals de postmoderne mens die stelt.

Als ik mij nu toch zou willen vermeten om een paar grote woorden te spreken, dan zou dat zijn om aan u en onszelf de vraag te stellen, of wij wel beseffen hoeveel er op het spel staat en hoe nodig het is, dat we in gezamenlijkheid de vragen van deze tijd tegemoet treden.

Wij hebben elkaar nodig.

En daartoe worden wij aan elkaar gegeven.

Als Christelijke Gereformeerde kerken hebben wij altijd beleden, dat het in ons 'kerk zijn' gaan moet en gaan wil om het gehoorzamen aan Hem, Jezus Christus die de heer van zijn kerk is. Wij houden het onze leden middels de prediking voor, dat het niet voldoende is om lid te zijn van een kerkgenootschap, maar dat een persoonlijke band aan Hem van levensbelang is. Dat het nodig is om te komen tot Hem, die de Levende Steen is, het fundament waarop wij ons levenshuis mogen bouwen.

Van Hem lezen wij ook, dat Hij kloven overbrugt. Hij heeft dat allereerst en allermeeft gedaan door op Golgotha voor onze zonden te voldoen, en zo verzoening teweeg te brengen. Hij heeft dat ook gedaan door, zoals Paulus daarover spreekt in Efeze 2, de tussenmuur die scheiding maakte, af te breken.

Ik weet het, Paulus spreekt daar over de scheiding tussen het volk Israël en de volken.

Wie zich een beeld vormt van de diepe kloof die er was tussen Israël en de volken, en zich dan realiseert, dat Christus door zijn werk aan het kruis ook die kloof heeft overbrugd, die zal meer en meer onder de indruk raken van de geweldige verzoenende kracht die er in het bloed van Christus ligt, en die zal zich ook meer en meer afvragen, hoe het toch wel mogelijk is, dat kinderen van God de Vader, die de gereformeerde belijdenis lief hebben, omdat die ons God door het werk van de Heilige Geest doet zien als de genadige God, die in Christus ons het eeuwige leven schenkt, dat die kinderen in een verscheidenheid van huizen wonen en niet alles doen om elkaar te zoeken.

Het mag voor ons en onze beide kerken meer en meer tot een wonder worden, dat ons doet zien, hoe verschillen die wij vandaag ervaren, overbrugd worden door het leven dicht bij Hem, Jezus Christus, waardoor wij datgene wat ons geschonken wordt in de ontstane contacten met verwondering en dankbaarheid aanvaardden, tot lof van Christus en de Vader, door de Heilige Geest. Ik dank u.

Inleiding

Bij de bespreking van deze algemenere onderdelen van het rapport zijn de deputaten ds. H. van den Berg, ds. T. Dijkema, ds. K. Folkersma, ds. H. Hoksbergen, prof. dr. B. Kamphuis, ds. A.J. Minnema en br. K. Mulder aanwezig.

Namens deputaten leidt prof. Kamphuis de bespreking in met een enkel woord. Hij is dankbaar voor de woorden gesproken door ds. Van 't Spijker. Dat wekt verwachtingen als we op die basis verder gaan: ik geloof een heilige, apostolische kerk. Dat zijn dus wezenskenmerken van de kerk: eenheid, heiligheid en apostoliciteit. Een christen is niet bij dit thema betrokken als betrof het een speciale hobby. Een kerk zonder eenheid is geen kerk. Het bezig zijn met kerkelijke eenheid heeft dan ook niets vrijblijvends.

In de contacten met de CGK zijn diepgaande gesprekken gevoerd. De besluiten die de synode van de CGK vorig jaar nam zijn dan ook teleurstellend te noemen. Laat de synode, aldus Kamphuis, ook vanavond bij de besluitvorming beseffen dat eenheid niet vrijblijvend is. Ons kerk zijn én hun kerk zijn staat op het spel. Dat tekent de ernst van de discussie.

Bespreking

Hét centrale punt tijdens de bespreking is de vraag wat we kunnen leren van het feit dat de CGK synode uitsprak vooralsnog het federatief groeimodel niet in te voeren.

De vraag mag en moet gesteld of we niet te veel een maakbaarheidsideaal hebben, en te weinig beseffen dat eenheid een geschenk van de Here is. De GK zijn er wel eens eerder op gestuit dat er prima programma's ontworpen waren, maar dat de praktijk weerbarstiger bleek. Dat daagt ons uit om geduld op te brengen en te blijven bidden. Op het grondvlak in de kerken komen we elkaar tegen en daar kunnen we elkaar vinden. Wellicht is de les dat we deze volgorde maar aan moeten houden in plaats van te proberen van bovenaf te sturen.

Een andere afgevaardigde vraagt om christelijk realisme. Uiteraard is er de teleurstelling, maar helemaal uit de lucht vallen komt het besluit van de CGK synode niet. Al in 2001 en 2004 bleek dat de GK wat harder lopen dan de CGK. Gedragen we ons als GK niet als een te ijverige minnaar die niet altijd even goed luistert naar de signalen die het meisje afgeeft? We kenden toch de bezwaren die binnen met name het Bewaar-het-Pand compartiment binnen de CGK leven? Laten we dus re-

alistisch blijven. Zo lang zijn we nu ook weer niet bezig. De GK moeten zich nu niet opsluiten in dat gevoel van teleurstelling. Kijk naar wat er plaatselijk gaande is. Daar wordt de samenwerking steeds intensiever. Dat is geen doekje voor het bloeden. Daar mag het beginnen – en laten we daar dankbaar voor zijn.

Misschien, zo wordt geopperd, is het maar beter een punt te zetten achter de gesprekken richting kerkelijke eenheid. Je kunt het als een sterk punt van de CGK zien dat ze ernaar streven om elkaar vast te houden en te blijven zien. De inzet op lokaal niveau mag dan nu alle aandacht krijgen.

Is het verstandig om het begrip ‘fusie’ zo blijvend voorop te plaatsen, vraagt een ander zich af? Dat begrip zit ook in het federatief groeimodel ingebakken. Maar met dat streven is het al sinds de vrijmaking uiteindelijk niets geworden. Wordt dit eenheidsstreven niet ervaren als een fuik? Als je eenmaal de eerste stap gedaan hebt zit je gevangen. Maar is het voldoende om dan enkel in te zetten op plaatselijk niveau zoals deputaten willen? Zijn er geen tussenvormen denkbaar? Een andere vorm van relatie, waarbij de zelfstandigheid gewaarborgd blijft en gerespecteerd zodat we elkaar niet kopschuw maken. Aan deze gedachte wordt de idee gekoppeld om met de CGK een zusterkerkrelatie aan te gaan zoals we die ook hebben met de buitenlandse kerken. Dat haalt druk van de ketel en maakt ontspannen voortzetten van de gesprekken mogelijk. Het geeft bovendien lokaal alle ruimte voor kanselruil, open avondmaalstafels over en weer enz. In de hoop dat we voor de wederkomst elkaar binnen een kerk mogen begroeten.

Teleurgesteld, maar niet ontmoedigd, zo kan een volgende bijdrage samengevat worden. Het is de Heer die zijn kerk vergadert, beschermt en onderhoudt. Laten we het geloof vasthouden dat Hij op Zijn tijd en op zijn wijze ons bij elkaar brengen zal. Want dat zal eens gebeuren. De goede plaatselijke samenwerkingen mogen daar al een voorbode voor vormen. Wel moet de vraag gesteld worden of de CGK niet onderling wat uiteen gedreven worden als wat op landelijk niveau niet kan, op plaatselijk niveau gestalte krijgt. Daarin verschillende CGK nu van de GK waar immers ook landelijk het streven naar eenheid voorop staat.

Enkele leden reageren ook wat verontwaardigd en vinden het gevoel van teleurstelling wel erg zwak geformuleerd. Er bestaat bij hen onbegrip over het besluit van de synode, een onbegrip dat gedeeld wordt met vele CGK'ers. In het zicht van de bruiloft verbreekt de bruid de relatie. Dat stemt droef. Met als reden: angst en vrees. Hoe kan dat? Er is in de liefde toch geen vrees, vgl. Joh. 4: 18? Het vertrouwen in de CGK is bij deze broeders echt geschokt. Waar is het vertrouwen in de Heer, die met ons is, bij de CGK? Bestaat de wil bij de CGK er wel om te geloven dat er ook vrijgemaakte predikanten zijn die door Voetius zijn heen gekropen? Kunnen ze dat geloven? Of willen ze het niet? Het was toch de CGK die zei in het verleden dat de Heilige Geest het moest doen en uitsprak dat de groei van boven moest komen? Dan is het zeer teleurstellend wanneer je nu leest wat de conclusies zijn van de zijde van de CGK inzake de *Balans* over de preken en het federatief groeimodel.

Een korte kanttekening wordt gemaakt bij de samenwerking met de NGK op plaatselijk niveau. Er worden pittige discussies gevoerd tussen GK en NGK over bijvoorbeeld het VOP-rapport. Maar dat is natuurlijk een zaak die de CGK ook raakt. En met zijn drieën kom je verder dan met z'n tweeën. Kan hier niet landelijk iets gecoördineerd worden?

Tenslotte wordt aan deputaten de concrete vraag gesteld welke status het federatief groeimodel nu nog heeft binnen de GK nu de CGK het afgewezen heeft.

In zijn beantwoording geeft prof. Kamphuis aan dat het hem hoog zit dat verondersteld wordt dat deputaten en de GK werken vanuit een maakbaarheidsideaal. Hij werpt die gedachte verre van zich. Het is geen irreëel ideaal waar de kerken mee bezig zijn. Vanuit de GK is sinds 1987 ook nooit aangedrongen op en snelle fusie. Dat de ‘vrijgemaakten’ zo nodig moeten doet absoluut geen recht aan de besprekingen. Het federatief groeimodel kwam van de CGK zelf en eerst de GS van Leusden heeft de opdracht gegeven dat te onderzoeken. Toen daaruit bleek dat een federatie zelf niet goed haalbaar was is gezegd, door de CGK, laten we er dan samen heen groeien, vandaar het groeimodel. Dat is: zoveel mogelijk samen doen, plaatselijk, regionaal en landelijk en op deze wijze groeien

naar federatieve eenheid. Dat is de bedoeling. En dat doel willen de GK als het aan deputaten ligt, ook niet opgeven: kerkelijke eenheid. Samen de dood van de Heer verkondigen, samen staan onder het Woord, elkaar als broeders en zusters aanvaarden. Dat is kerkelijke eenheid. De vorm is een tweede, want het gaat niet om organisatorische eenheid, maar om kerkelijke. De idee van een zusterkerkrelatie is dan ook wat deputaten betreft niet aan de orde. Dat is enkel en andere benaming voor hetzelfde idee. Ook binnen het federatief groeiemodel wordt de zelfstandigheid van de kerken niet overboord gezet maar wordt naar wegen gezocht om de eenheid daadwerkelijk te beleven. Als je bovendien nu met een ander idee op de proppen komt loop je het risico opnieuw afgewezen te worden – met dezelfde argumentatie. Een door ds. Oosterhuis aangekondigd amendement in deze richting wordt dan ook krachtig ontraden. Nog afgezien van het feit dat het begrip ‘zusterkerkrelatie’ wel gedefinieerd is als het gaat om buitenlandse kerken maar geen enkele inhoud nog heeft in binnenlandse relaties. Het zou een Fremdkörper worden in het geheel van de besluiten. Dit gehoord hebbend trekt Oosterhuis zijn amendement in.

De idee om dan maar een punt te zetten nu de CGK niet over zijn gegaan tot het FG spreekt deputaten niet aan. Dan bestaat het risico dat je plaatselijk en landelijk teveel uiteen gaat lopen. We moeten juist op alle niveaus blijven investeren in elkaar.

Hierna worden de besluiten in stemming gegeven. Besluit 1 wordt met algemene stemmen genomen, besluit 2 met 1 onthouding, besluit met 1 tegen, besluit 4 met 1 onthouding. De besluiten 5 tot en met 7 mogen weer op algemene instemming rekenen.

Artikel 112

21-06-2008

Relatie met de Nederlands Gereformeerde Kerken

Voorstel: deputaten kerkelijke eenheid

Materiaal:

1. rapport van de deputaten voor kerkelijke eenheid (DKE), hoofdstuk 5 met de bijlagen II, III en IV;
2. aanvullend rapport van DKE, hoofdstuk 2;
3. minderheidsrapport met betrekking tot het document *Waar staan we nu?* (verder: *Balans*) over de binding aan de belijdenis en een vervangend voorstel voor het hieronder vermelde besluit 1;
4. minderheidsrapport met betrekking tot de conclusies die in het deputatenrapport worden getrokken uit de gesprekken met de Commissie voor Contact en Samenwerking (CCS) van de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) over het besluit van de Landelijke Vergadering Lelystad 2004 van de NGK inzake vrouwelijke ouderlingen en predikanten en met vervangende voorstellen voor de hieronder vermelde besluiten 2, 3 en 6.2.;
5. brief van de Landelijke Vergadering Zwolle 2007 van de NGK d.d. 11 januari 2008, met de besluiten van de LV Zwolle 2007 over de verhouding met de Gereformeerde Kerken;
6. brief van de Gereformeerde Kerk te Ten Boer d.d. 29 juni 2006, waarin zij haar zorg uit over de ontwikkelingen met betrekking tot de verhouding met de NGK en uitspreekt van mening te zijn dat het tijd is geworden de gesprekken met de NGK op te schorten totdat deze kerken duidelijk uitgesproken hebben dat ze onverkort willen en zullen vasthouden aan Gods Woord en de belijdenisgeschriften en de besluiten rond vrouwelijke ambtsdragers hebben teruggenomen;
7. brief van de Gereformeerde Kerk te Apeldoorn-Centrum d.d. 16 januari 2008, waarin zij hartelijke adhesie betuigt met de *Balans* over de binding aan de belijdenis;
8. brief van de Gereformeerde Kerk te Smilde d.d. 4 februari 2008, die als een bezwaarschrift wordt gepresenteerd tegen hetgeen deputaten rapporteren en voorstellen betreffende de contacten met de NGK. Met name wordt bezwaar gemaakt tegen de inhoud van de *Balans* over de binding aan de belijdenis en tijd en wijze van de publicatie ervan door deputaten;
9. brief van de Gereformeerde Kerk te Rijnsburg d.d. 8 februari 2008, met bezwaren tegen het rapport van deputaten op het punt van de zaak van vrouw en ambt (rapport, par. 5.1.3) en op het punt van de binding aan de leer (rapport, par. 5.2.2);

10. brief van de Gereformeerde Kerk te Vroomshoop d.d. 18 februari 2008, die als een bezwaarschrift wordt gepresenteerd en waarin zij grote bezorgdheid uit over wat deputaten rapporteren over de gesprekken met de CCS van de NGK en instemming betuigt met de bezwaren die de deputaten ds. K. Folkersma en ds. G. Zomer hebben geuit (zie materiaal 3) , alsmede met de tekst van hun vervangende voorstel;
11. brief van de Gereformeerde Kerk te Drachten-Oost d.d. 22 februari 2008, waarin zij bezorgdheid uit en bezwaren maakt tegen hetgeen deputaten rapporteren betreffende de gesprekken met de NGK over de binding aan de belijdenis en de vrouw in het ambt;
12. brief van ds. J.M. Goedhart te Zwolle d.d.18 februari 2008, waarin hij bezorgdheid uitspreekt over en kritiek uit op ontwikkelingen in de NGK, met name betreffende hun uitspraken en besluiten inzake vrouwelijke ambtsdragers. De predikant is daarom van mening dat we dienen te stoppen met het samenspreken met de NGK;
13. brief van br. J.P. Dwarshuis te Assen d.d. 23 februari 2008, waarin hij bezwaren maakt tegen hetgeen deputaten in hun rapport voorstellen over voortzetting van de gesprekken met de NGK. De broeder is van mening dat de contacten met de NGK zowel landelijk als plaatselijk zouden moeten worden verbroken, zolang zij niet terugkomen op het besluit om de zusters toe te laten tot alle ambten.

Besluit 1:

met dankbaarheid kennis te nemen van het document, getiteld *Waar staan wij nu?*, over de binding aan de belijdenis, als tussenbalans van de ontmoeting tussen deputaten kerkelijke eenheid van de Gereformeerde Kerken en de Commissie voor Contact en Samenspreking (CCS) van de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK), in de lijn van de vragen die de Generale Synoden van Berkel en Rodenrijs 1996, Leusden 1999 en Amersfoort-Centrum 2005 aan de NGK stelden.

Grond:

aan de besluiten van genoemde synodes om het gesprek over de binding aan de belijdenis te voeren is uitvoering gegeven op een wijze die dankbaar stemt, ook al zijn de gesprekken over de binding nog niet afgerond.

Besluit 2:

1. met dankbaarheid te constateren dat er tussen DKE en CSS overeenstemming is bereikt over de noodzaak tot ondertekening van de belijdenis en dat de Landelijke Vergadering Zwolle 2007 besloten heeft de kerken, die deze ondertekening niet kennen, op te roepen daartoe over te gaan;
2. uit te spreken dat deze overeenstemming het vertrouwen geeft dat ook andere hindernissen met betrekking tot de binding aan de belijdenis overwonnen kunnen worden.

Gronden:

1. uit de overeenstemming over de noodzaak tot ondertekening van de belijdenis en het besluit van de Landelijke Vergadering Zwolle 2007 blijkt de uitgesproken intentie om de binding aan de belijdenis serieus te nemen en blijkt dat de vrees voor jurisdisering van de binding aan de belijdenis overwonnen wordt. Daardoor is het gesprek over de kerkelijke omgang met afwijkingen van de belijdenis een stap dichterbij gekomen;
2. de genoemde overeenstemming stimuleert om verder te spreken over de andere hindernissen die eerdere synodes voor een gesprek met het oog op kerkelijke eenheid zagen en die met deze overeenstemming nog niet weggenomen zijn. Het is namelijk nog niet duidelijk wat de bereikte overeenstemming betekent voor de kaders waarin bij de NGK de ondertekening staat, te weten de Preambule, art. 17 en 34 van het Akkoord voor Kerkelijk Samenleven (AKS) alsmede voor de manier waarop in het verleden het onderscheid tussen Christus als het fundament en zaken in de belijdenis die het fundament niet raken werd gebruikt.

Besluit 3:

met instemming kennis te nemen van de wijze waarop is doorgesproken over de uitspraken die de LV Lelystad 2004 heeft gedaan over de openstelling van de ambten voor zusters in de gemeente en met dankbaarheid kennis te nemen van de toenadering die is gebleken in de gesprekken over het Schriftverstaan en de Schriftuitleg.

Gronden:

1. de wijze waarop deputaten deze gesprekken zijn aangegaan is in overeenstemming met het besluit dat daartoe door de Generale Synode van Amersfoort-Centrum 2005 is genomen;
2. er kwam herkenning, c.q. verheldering terzake van de omgang met de Schrift; dat bleek uit:
 - a. het spreken over de contextbepaaldheid van sommige Schriftgegevens, de verantwoordelijkheid van de mens in het verstaan van de Schrift, en geloofwaardigheid en cultuur;
 - b. de erkenning dat het niet goed is om vanuit algemene hermeneutische overwegingen en niet vanuit exegese de eventuele normatieve kracht van concrete teksten (1 Korintiërs 11 en 1 Timoteüs 2) te relativiseren;
3. al hebben die gesprekken nog geen definitief resultaat opgeleverd, wel kan worden geconstateerd dat de gesprekken vertrouwen hebben ingeboezemd en dat er op een aantal punten verheldering is gekomen ten aanzien van het Schriftverstaan in het rapport *Vrouwelijke Ouderlingen en Predikanten?* (VOP).

Besluit 4:

met verdriet te constateren dat de gesprekken, hoe intensief ook gevoerd, nog niet alle bezwaren ten aanzien van de uitspraak van de LV Lelystad 2004 over de openstelling van de ambten voor zusters in de gemeente en het Schriftverstaan dat ten grondslag ligt aan het rapport VOP, zoals die leefden bij de Generale Synode van Amersfoort-Centrum 2005, hebben weggenomen.

Grond:

1. in de gesprekken is gebleken dat de bezwaren ten aanzien van de spanning tussen Schriftverstaan en Schriftuitleg terecht waren;
2. een moeilijk punt is dat het besluit van de LV Lelystad 2004 over het openstellen van de ambten voor de zusters van de gemeente er nog steeds ligt;
3. omdat binnen de NGK de uitkomst van de gezamenlijke bezinning op het rapport VOP nog niet duidelijk is, zijn de bezwaren niet weggenomen.

Besluit 5:

met begrip kennis te nemen van het feit dat er nog geen gesprek heeft plaats gevonden over het doel van het door de NGK gewenste classicaal-regionale overleg over concrete zaken van leer en leven.

Grond:

deputaten hebben terecht de voorrang gegeven aan de bespreking over de binding aan Schrift en belijdenis en aan het rapport VOP en hebben aannemelijk gemaakt dat er daardoor geen gelegenheid meer was voor de bespreking van genoemd classicaal-regionaal overleg.

Besluit 6:

eveneens met begrip kennis te nemen van het feit dat nog niet aan de orde geweest is dat 'de bezinning en discussie over vraagstukken van leer en leven een natuurlijke plek te geven op de kerkelijke vergaderingen' waarover de LV Lelystad 2004 sprak, ook echt vorm moet krijgen.

Grond:

deputaten hebben duidelijk gemaakt dat er vanwege door hun gestelde prioriteiten (binding aan Schrift en belijdenis, bespreking rapport VOP) geen expliciete aandacht kon worden gegeven aan deze zaak.

Besluit 7:

aan deputaten kerkelijke eenheid de volgende opdrachten te geven:

1. de gesprekken met de Commissie voor Contact en Samenspreking van de Nederlands Gereformeerde Kerken voort te zetten. In deze gesprekken dient te worden doorgesproken over:
 - a. de verschillende wijze waarop in de kerkelijke praktijk binnen de GK en de NGK met de binding aan de belijdenis wordt omgegaan;
 - b. de verschillende wijze waarop in de kerkelijke praktijk binnen de GK en de NGK met concrete en voortgaande afwijking van de belijdenis wordt omgegaan;
 - c. de zaak van de vrouw in het ambt en het feit van het openstellen van de ambten voor de zusters der gemeente door de NGK;
2. in de gesprekken na te gaan wat het doel kan zijn van het door de NGK gewenste classicale-regionale overleg over concrete zaken van leer en leven.

Gronden:

1. het document *Waar staan wij nu?* en de reacties daarop van de LV Zwolle 2007 geven voldoende aanleiding en vertrouwen om de gesprekken met de NGK voort te zetten, biddend, dat van de verkennende gesprekken op termijn kan worden overgegaan tot gesprekken gericht op kerkelijke eenheid;
2. het gesprek over de binding aan de belijdenis is nog niet afgerond omdat er over de wijze waarop de binding aan de belijdenis behoort te functioneren nog geen overeenstemming is bereikt;
3. de gevoerde gesprekken over het Schriftverstaan en de Schriftuitleg hebben geleid tot een zodanige toenadering en herkenning, dat zij voldoende aanleiding en vertrouwen geven om de gesprekken met de NGK voort te zetten;
4. de GK zijn gestart met de oriënterende fase van een studietraject over *M/V* in de kerk. De NGK hebben reeds besloten tot openstelling van de ambten voor de zusters. Dit feit vormt een belemmering om op dit moment al een besluit te nemen tot verdere intensivering van de gesprekken;
5. de gesprekken over de onder 7.1 genoemde onderwerpen hebben tot doel de eventuele nog bestaande belemmeringen te lokaliseren en zo mogelijk weg te nemen.

Begroeting

Op 7 juni begroet de synode de leden van de Commissie voor Contact en Samenspreking (CCS) van de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK). Aanwezig zijn de leden br. A.P. de Boer, br. M. van Daalen, ds. C.T. de Groot, ds. A.H. Reitsema, ds. H. van der Velde. Nadat de preses de brs. welkom geheten heeft, spreekt hij de vergadering als volgt toe:

Broeders en zusters, in het bijzonder u, afgevaardigden van de Nederlands Gereformeerde Kerken,

Hartelijk welkom, hier in de Koningskerk. En laat ik er meteen ook bij zeggen waaróm u welkom bent.

U bent hier gekomen om te luisteren, te spreken, vooral om samen met ons te spreken over kerkelijke eenheid. En wie zou zulke mensen niet graag ontvangen?

Kerkelijke eenheid – ze is namelijk niet door ons op onze agenda gezet. Het is een met ons kerk-zijn gegeven agendapunt. Een van Boven ons opgedragen gesprekspunt.

Kerkelijke eenheid – wat ging en gaat het hart van onze Héér daar naar uit:

“Ik bid niet alleen voor hen, maar voor allen die door hun verkondiging in Mij geloven. Laat hen allen één zijn, Vader. Zoals U in Mij bent en Ik in U, laat hen zo ook in Ons zijn, opdat de wereld gelooft dat U Mij hebt gezonden.”

Als ik één ding van mijn Heiland leer, dan wel dit: bij alle liefde voor zondáárs nooit te berusten in zónde. Zo van ‘kerkelijke eenheid, dat wordt toch nooit wat. We blijven nu eenmaal mensen. Met stuk voor stuk je eigen karakter, je eigen gevoel, je eigen geschiedenis’.

Je overvraagt elkaar als je dat allemaal in één kerk wilt hebben. Bovendien: vraagt de nood van de tijd niet om andere zaken op een synodeagenda? Laten we liever samen aan het front staan tegenover het alom oprukkende ongeloof dan nog langer energie te steken in kerkelijke eenheid. Werk samen waar het kan en gun ieder verder zijn geloofsbeleving....’

Het klinkt nuchter. Zelfs wijs. Maar wat is het eigenwijs.

Zó te berusten in kerkelijke verdeeldheid. Lui ben je dan. Net zo lui en postmodern als wie – zonder dat het evangelie van Christus in geding is – de gemeente waarin ze een plaats hebben gekregen verlaten om er een te zoeken of te stichten die bij hún beleving aansluit.

In plaats van de moeite op te brengen alles over te hebben voor het bewaren en zoeken van de eenheid.

Graag wil ik op dit moment allen hier, synode en gasten, wijzen op de gezindheid van Christus.

Onze Heer die niet alleen bad om eenheid, maar die zich daar ook daadwerkelijk voor inzette. Hij ging er, diezelfde avond van het hogepriesterlijk gebed, voor door de knieën.

Waste z’n broeders niet de oren, maar de voeten.

Dan houd je écht van iemand.

Nu, dát houden van, daar wil ik vanmorgen een appèl op doen.

Op een houding van vertrouwen. Dat de ander net als jij diep verwonderd is over het evangelie Gods genade en daarom niet minder dan jij naar zijn stem zal willen luisteren.

Is die gezindheid er, dan zul je over en weer van harte bereid zijn door de knieën te gaan.

Offers te brengen. Een stap terug te doen. Verworvenheden of eigenaardigheden die niet de kern van het evangelie raken op te geven. En noem het allemaal maar op.

Als de Héér van de kerk maar de eer krijgt van Hoofd te zijn niet van een verdeeld volk, maar van een volk dat “één van hart en ziel” is, Hand.4:32. Hetzelfde bijbelboek laat ons zien wat een appèl dáár van uitging, ook op de samenleving.

Wel heel wat anders dan net zo postmodern als je omgeving berusten in verdeeldheid, ieder z’n eigen modaliteit, z’n eigen kerk...

Broeders en zusters, de kerk is niet van ons.

Ik wil u allen dan ook vragen zelfs de schijn van kerkpolitiek te vermijden.

Laat van deze vergadering gezegd kunnen worden:

ze hebben daar, gegrepen door Christus, naar elkaar gekeken via Christus en samen willen luisteren naar zijn stem.

Hierna is het woord aan de voorzitter van de CCS, br. A.P. de Boer:

Geliefde broeders in onze Heer, Jezus Christus.

Zo mag ik u als leden van de synode aanspreken. En zo zijn we hier als leden van de Commissie voor contact en samenspreking van de Nederlands Gereformeerde Kerken vandaag aanwezig: als uw broeders in de Here Jezus Christus. Welke verschillen er tussen ons ook zijn, die eenheid in Hem is er. Het is de eenheid die Gods Geest gééft, zoals Paulus in Efeze 4:3 zegt. Daarmee komt tegelijk de opdracht mee om dat geschenk van de Geest door de samenbindende kracht van de vrede te bewaren. Zo staat het in datzelfde vers van de Efezebrief. Gods gave is tegelijk onze opgave.

Twee weken geleden hebben leden van de samenwerkingsgemeente NGK/CGK en de GK in Alkmaar gezamenlijk het Avondmaal gevierd. Vrijmaakten en Nederlands Gereformeerden za-

ten samen aan de tafel van de Heer. Ze hoorden die zondag: "Eén brood is het, zo zijn wij, met hoevelen ook, één lichaam, omdat we allen deel hebben aan het ene brood". Ze hoorden het en beleefden het: "Wij allen, die door het waarachtig geloof Christus ingelijfd zijn, door broederlijke liefde, zullen om Christus' wil samen één lichaam zijn".

Het is geweldig dat dat in 2008 kan: in Alkmaar, maar ook op andere plaatsen in het land. Het laat zien, hoeveel er veranderd is in de verhouding tussen uw en onze kerken. Veertig jaar geleden bevonden we ons in het hart van de kerkelijke storm. 1968: tussen de synode van Amersfoort 1967 en die van Hoogeveen 1969 in. Op tal van plaatsen scheurde de gemeente van Jezus Christus. Veertig jaar geleden, we denken er met verbijstering en verdriet aan terug. Veertig jaar is in de bijbel de tijd van een generatie. Maar veertig is ook een getal van hoop. Na veertig dagen kwam er een eind aan de slagregens en begon de aarde rond de ark van Noach droog te worden. En na veertig jaren mocht het volk Israël na de tocht door de woestijn het nieuwe land in bezit nemen, dat God gaf. In 1968 scheurde het laken van de Avondmaalstafel in tientallen gemeenten. Veertig jaar later wordt op steeds meer plaatsen de breuk geheeld. En verwonderen we ons erover, hoe Gods Geest grenzen heeft doorbroken die wij mensen gemaakt hebben.

Meer dan een kwart van de Nederlands Gereformeerde Kerken heeft perspectievolle contacten met de plaatselijke GK: er is sprake van kanselruil en Avondmaalsgemeenschap, men is daaraan op weg of er zijn verkennende gesprekken met de vaste wil om elkaar te vinden als gemeenten van Jezus Christus. Ik noem de namen: Alkmaar, Arnhem, Deventer, Gorinchem, Hengelo, Kampen, Leerdam, Neede, Nijverdal, Vlaardingen, Voorthuizen/Barneveld, Wezep, IJsselmuiden, Zaandam, Zoetermeer en Zwolle. Inderdaad, halverwege het rijtje hoorde u ook Kampen. Op weinig plaatsen was de breuk in de jaren zestig dieper en het trauma heftiger dan in Kampen. Inmiddels zijn er prille gesprekken gaande tussen uw kerken en onze kerk daar. Ik citeer uit het verslag daarvan: 'Als wenselijk geacht uiteindelijk resultaat van de gesprekken wordt kerkelijke eenheid gezien in het licht van het hogepriesterlijk gebed (Johannes 17). Eén kansel, één avondmaalstafel, één gemeente'. Ook in Kampen. Of misschien moet ik zeggen: zelfs in Kampen.

Soms is bij die plaatselijke contacten tussen uw en onze kerken ook de CGK betrokken. Elders gaat het om samenwerking en eenheid tussen een CGK en een GK. Ook voor die ontwikkelingen danken we onze God. Wat bloeit er veel moois op tussen kerken die de eenheid als een gave van Gods Geest ontvangen en vervolgens ook bewaard hebben. We delen in uw vreugde daarover, zoals we ook delen in uw teleurstelling over het recente besluit van de GS CGK om geen verdere stappen te zetten naar landelijke eenheid met uw kerken. Als ik dat zeg, dan zijn dat méér dan woorden, maar dan komt dat voort uit gedeelde ervaring. Omdat jaren geleden door de betreffende synode over onze kerken een vergelijkbaar besluit werd genomen met een vergelijkbare achtergrond. We weten uit ervaring dat het pijn doet, als verschillen die naar binnen toe niet als kerkscheidend worden beleefd, naar buiten toe wel kerkscheidend blijken te werken. We hopen en bidden dat de plaatselijke gemeenten er geen schade door zullen ondervinden. En we hopen en bidden ook dat het inzicht zal groeien dat, naar een woord van wijlen prof. Versteeg, veel verschillen geen barrières zijn, maar juist bouwstenen voor de eenheid van Christus' kerk.

Wat opvalt in de plaatselijke contacten, is dat men vaak het verleden het verleden laat. Dat gebeurt in het besef dat de breuk van veertig jaar geleden verschillend wordt beoordeeld. Het is dan niet: 'zand erover', maar wat in de jaren zestig is gebeurd, wordt voor het aangezicht van de Here neergelegd. Het oordeel daarover wordt aan de Here gelaten. Soms wordt er plaatselijk schuld erkend voor wat er in de jaren zestig is gedaan: aan schorsing en afzetting, aan buitenverbandplaatsing. Vooral voor degenen die daarvan het slachtoffer werden, is zo'n schulderkenning balsem op de nog schrijnende wonden. Wat zou het geweldig zijn, als alle nog levende slachtoffers van de jaren zestig dat zouden mogen ervaren. Ook voor hen is het veertig jaar na de breuk. Een generatie gaat voorbij: letterlijk. Slechts weinigen van die generatie leven nog. En de vraag dringt zich op: hoe lang kan het nog?

Als Nederlands Gereformeerde Kerken hebben we die schulderkenning nooit als claim op uw tafel gelegd. We hebben dat nooit als voorwaarde vooraf voor kerkelijke eenheid gesteld. En we doen

dat ook nu niet. Het moet uw eigen beslissing zijn om met het verleden in het reine te komen. Dat kunnen en mogen wij niet afdwingen. Wij als Nederlands Gereformeerden dragen de verantwoordelijkheid voor óns eigen verleden. Wij moeten naar onszélf te kijken en onszelf de vraag stellen: wat hebben wij niet goed gedaan? Ik noem vandaag, nu het gaat over de omgang met de belijdenis, één concreet punt, waarop vrijgemaakten van de jaren zestig die later Nederlands Gereformeerd werden, schuldig staan. Zij, of beter: wij zijn te lang onduidelijk geweest over de opvattingen van enkele predikanten over de ziel na het streven. De classis Noord-Brabant/Limburg met de meest direct betrokken kerken heeft een tijd lang de indruk gewekt dat wat in publicaties over de zogenaamde tussentoestand werd geschreven, er inhoudelijk wel mee door kon. Er is ruimte gegeven aan onbuigzaamheid waar tot bescheidenheid en inschikkelijkheid had moeten worden opgeroepen. Uiteindelijk heeft de betreffende classis inhoudelijk stelling genomen tegen de betreffende opvattingen en uitgesproken: deze leer wijkt af van wat de kerk belijdt in Zondag 22 HC en is in strijd met de Schrift. En heeft men de betrokken gemeente de kerkelijke weg gewezen. Maar het heeft te lang geduurd voor het zover was. Had het de breuk voorkomen, als die klare wijn eerder was geschonken: niet pas in 1965, maar in 1961? Ik weet het niet. Heeft die aarzelende houding in het Zuiden de kerkelijke stappen die volgden, gelegitimeerd? Wis en zeker niet. Maar van beide zeg ik: daar gaat het nu niet om. Los van de vraag, hoe erop gereageerd is, moeten we vandaag zeggen: dáár ligt schuld aan onze kant.

Onze eenheid in Christus, daar begon ik mijn toespraak mee. Maar een zijn in Christus brengt ook mee dat we een moeten willen zijn in de leer van Christus. Ik heb besloten niets te weten dan Jezus Christus en die gekruisigd, zegt Paulus. Daarmee staat en valt onze verlossing. Maar die belijdenis van het hart van het Evangelie is geen minibelijdenis die de rest van de Schrift tussen haken zet. Jezus Christus, de gekruisigde en opgestane, is het centrum van ons geloof. Maar Hij is niet los verkrijgbaar. Paulus en de andere apostelen maken duidelijk dat het geloof in de Heer niet zonder leer kan. Ze laten zien dat de leer van Christus breed en diep is en dat de christelijke gemeente dwaalleer moet bestrijden en weerleggen. Om de schapen van de Goede Herder te beschermen tegen huurlingen en rovers. Onze kerkorde, het AKS, maakt dat duidelijk. Ook ons ondertekeningsformulier is daarover klip en klaar. En daarom hebben we als Nederlands Gereformeerde Kerken ook van harte ingestemd met de *Balans over de belijdenis*. We zijn als kerken blij met de overeenstemming die daarin is vastgelegd over de binding aan de leer van de kerk, dat wil zeggen: aan de leer van Christus en van zijn apostelen, ja van heel de Schrift. De belijdenis van de kerk spreekt de Schrift na: dát geeft haar gezag. Want ander gezag dan het gezag van het Woord van God is er in de kerk niet. Daarom mag er in en van de kerken een ondubbelzinnige en onbekrompen binding aan die belijdenis gevraagd worden. En wat je met het hart gelooft en met je mond belijdt, waarom zou je dat niet met je handtekening bekrachtigen?

De Landelijke Vergadering van onze kerken heeft vorig jaar unaniem ingestemd met deze Balans. Dat was echt niet vanzelfsprekend. Er zijn in de jaren na de breuk in onze kring wel uitspraken over de belijdenis gedaan die een andere kant op wezen. En de angst voor letterknechterij, voor gewetensdwang en voor juridisering van de binding aan de belijdenis zat er de jaren na de breuk diep in. Uit die instemming van de Landelijke Vergadering mag u concluderen dat wantrouwen op dat punt heeft plaatsgemaakt voor vertrouwen. We durven ons als kerken aan u toe te vertrouwen, als het gaat om de plaats van de belijdenis en de binding aan de belijdenis. We doen dat in de overtuiging dat het er in die binding om gaat de kerken van Christus in de ruimte te zetten die alleen in het Woord van God te vinden is. Niets meer en niets minder. Dwaalleer en ketterij legt mensen een loodzwaar juk op, maar de gezonde leer stelt mensen in de vrijheid van Christus. Daarmee poetsen we niet weg dat er tussen u en ons verschillen zijn in hoe we soms in de praktijk met die binding omgaan. Verschillen die wat ons betreft voortkomen uit pijnlijke ervaringen in het verleden. Maar we zijn er met de woorden van de *Balans* van overtuigd dat die verschillen de eenheid in geloof en belijden tussen uw kerken en de onze niet in de weg staan. Veertig jaar na de breuk die ons van elkaar scheidde en langdurig vervreemde, zeggen uw deputaten en onze commissie: We herkennen samen 'dat onze kerken op dezelfde grondslag staan' en dat 'wij over en weer het oprechte vertrouwen hebben, dat wij als kerken van Christus willen leven naar Gods Woord en met een onbekrompen en loyale binding aan de gereformeerde belijdenis'. We zijn intens dankbaar dat we dat samen konden uitspreken. Uw vergadering staat voor de beslissing om

deze woorden over te nemen, zoals onze LV dat vorig jaar deed. We zijn doordrongen van het gewicht van die beslissing, voor uzelf en voor ons, en bidden u daarbij wijsheid en vertrouwen toe.

Er liggen op uw tafel ook brieven van onze LV om een tweetal onderwerpen gezamenlijk aan te pakken: de studie naar de vraag, wat er in de toekomst op onze predikanten afkomt en het opzetten van een website die kerken helpt in de vragen rond de omgang met homoseksuele gemeenteleden. Vragen die cirkelen rond het verlangen om hen een veilige plek in de gemeente te geven en tegelijk dicht bij het Woord van de Here te blijven. Beide initiatieven weerspiegelen een beweging in onze kerken om dingen meer landelijk aan te pakken. Sterker dan vroeger leeft onder ons het besef dat we niet allemaal plaatselijk zelf het wiel moeten proberen uit te vinden, maar dat we elkaar als kerken nodig hebben. We zijn om zo te zeggen als NGK door onze kerkelijke puberteit heen gegroeid. Vanuit de negatieve ervaringen in de jaren zestig lag er in de eerste decennia van ons kerkelijk bestaan veel nadruk op de schaduwzijden van het kerkverband: als knellend keurslijf en als transportband van problemen. Maar die reactiehouding maakt plaats voor het meer zien van de zégen van het kerkverband: als zondige en gebrekkige kerken van Christus elkaar steun bieden bij het bewaren of het herstellen van vrede en recht.

Maar, om de dingen niet mooier te maken dan ze zijn: tegelijkertijd wordt de afstand van de gemeenteleden tot het kerkverband (regionaal en landelijk) groter en groter. Weinig ogen waren vorig jaar op Zwolle gericht, toen onze Landelijke Vergadering daar plaatsvond. En dat zal bij u niet anders zijn, schat ik in. Die tendens van een groeiende afstand tussen de kerkleden en de institutionaire kanten van het kerk zijn hebben we gemeenschappelijk. Zoals we als kerken zoveel vragen en problemen gemeen hebben. En zoals we in het vinden van de antwoorden daarop elkaar zo nodig hebben. Ik noemde al de plaats voor onze homoseksuele broeders en zusters en het toekomstig predikantsprofiel. Ik denk ook aan vragen rond de kerkdienst: hoe vullen we die zo in dat God aan zijn eer komt, dat de gemeente gebouwd wordt en dat mensen die de Here Jezus niet kennen getrokken worden? Hoe voorkomen we dat de tweede dienst op zondag die we in ons land kennen, als een nachtkaars uitgaat, terwijl we het Woord van de Here zo broodnodig hebben? Het zijn vragen die we samen delen. Net als de vraag hoe we in deze belevingscultuur met zijn kansen én met zijn risico's onze jongeren vasthouden. Of liever: hoe we als de postmoderne mensen die we allemaal zijn, dicht bij de Here blijven? Soms klinkt het verwijt in onze richting dat wij rond de vrouw in het ambt de cultuur van deze tijd over het Woord van God laten heersen. Dat is een van de zwaarste verwijten die een kerk gemaakt kunnen worden. We hebben eerder duidelijk gemaakt dat we ons daarin op geen enkele manier herkennen. En we zijn blij dat uw deputaten en onze commissie het hartelijk eens blijken zijn over de verhouding tussen het Woord van God en de invloed van de cultuur. Dat staat dus niet tússe ons in, maar dat verenigt ons. Zoals we het ook fundamenteel eens zijn over de uitgangspunten voor ons omgaan met de Schrift. Met alle verschillen die er vervolgens nog liggen over de toepassing daarvan op de rol en taak van zusters in de gemeente.

Nee, wij hebben als kerken niet de cultuur willen laten heersen over het Woord van de Here. En tegelijk: we zijn er diep van doordrongen dat we als mensen van deze tijd allemaal een klap meekrijgen van de cultuur van deze tijd: een cultuur waarin je vooral moet doen wat goed voelt. Dat is als natte mist die onder de huisdeuren en kerkdeuren naar binnen sijpelt. Daar zijn wij net zo min immuun voor als u. En voor u en voor ons geldt dat we moeten beseffen dat wat de Here zegt in zijn Woord lang niet altijd goed voelt; ons vaak meer tegen de haren instrikt dan dat het ons onder de kin kietelt. Het Evangelie is en blijft een dwaasheid en een ergernis, en levend vanuit het Woord van God komen we haaks op de cultuur uit. Maar evenzeer geldt dat Gods Geest de cultuur van de tijd waarin we leven, ook kan gebruiken: om onze ogen te openen voor wat Hij aan het doen is, voor woorden in de Schrift waar we altijd overheen hebben gelezen of die we altijd anders hebben opgevat. De heilige Geest stelt elke tijdgeest onder kritiek en doorlicht elke tijdgeest tot op de kern van zijn Godevrijdigheid. Maar de heilige Geest kan evenzeer elke tijdgeest gebruiken als voertuig van zijn werk in de harten en levens van mensen. De cultuur werkt soms als een filter dat ons het zicht ontnemt op Gods bedoeling en wil. Maar de cultuur fungeert soms ook als een bril waardoor we scherper zicht krijgen op Gods wil voor het hier en nu. Op wat Gods Woord voor vandaag te zeggen heeft: over de zorg voor zijn schepping, over armoede dichtbij en veraf, over de verhouding tussen man en vrouw.

Om in dat opzicht de geesten te beproeven hebben we elkáár nodig. Om het evangelie verstaanbaar te vertolken voor mensen van deze tijd hebben we elkaar nodig. Om hen die de Here niet kennen, met het Evangelie te bereiken, hebben we elkaar nodig. Om het beeld van het lichaam van Christus ook in dat opzicht toe te passen: de hand kan niet tegen de voet zeggen: ik heb je niet nodig. Ze hebben elkaar nodig. Als we daar samen op gericht zijn, zouden we dan ook niet samen de wijsheid en de fijngevoeligheid ontvangen om te onderscheiden waarop het echt aankomt? En om te zien hoe we de eenheid die de Geest geeft kunnen bewaren? Zou dat onze gesprekken niet blijvend moeten stempelen? Niet de een stelt de vragen en de ander moet zich verantwoorden; niet de een als aanklager en de ander als beklagde. Maar samen zoeken bij het licht van de Schrift naar Gods wil voor vandaag. Gesprekken dus waarin we elkáár dienen met wat God ons heeft gegeven: wij u en u ons.

Er worden vandaag nieuwe vragen gesteld in en aan de kerk, en dat mag. De kerk leeft niet van vragen, maar ze leeft evenmin van het inslikken van vragen. Nieuwe vragen vragen vaak om nieuwe antwoorden. Precies zoals de opstellers van onze confessies dat deden, geldt het ook vandaag dat we niet alleen maar klakkeloos moeten herhalen wat de vaders hebben gezegd. Maar altijd 'ad fontes': terug naar de bronnen. Terug naar de Bron met een hoofdletter. Ik citeer de Apeldoornse hoogleraar Den Hertog: 'Hoe meer men uit de bron van het Woord drinkt, des te meer durft men in vrijheid met de traditie om te gaan'. Met het oog op de vragen van hún tijd lazen de reformatoren het Woord van de Here en gaven ze nieuwe antwoorden. Wij mogen en moeten hetzelfde doen met het oog op de vragen van ónze tijd. Het Woord van de Here lezen, ontvankelijk, ondogmatisch en onbevangen. Als huismeesters die naar het Woord van de Heer oude én nieuwe schatten opdelven! Het is niet voor niets dat de Balans over de belijdenis zo eindigt: 'Gods Geest kan in elke tijd de ogen van mensen openen voor schriftuurlijke inzichten die aanzetten tot nieuw belijden.... Een gemeenschappelijk getuigenis in deze tijd kan dienen tot eer van God, tot opbouw van de kerk en als een appél in de wereld waarin wij vandaag leven. Tot het geven van een dergelijk getuigenis voelen wij ons vanuit GK en NGK gezamenlijk geroepen'.

Inderdaad, daartoe zijn we samen geroepen en daarvoor hebben we elkaar nodig. Wij hebben als NGK in ons eentje al die antwoorden zeker niet. We zijn ons er diep van bewust dat Gods grote zaak in handen van kleine mensen en van zwakke kerken is gelegd. Maar tegelijkertijd zijn we de Here diep dankbaar voor wat hij in ons midden geeft en doet. Voor nieuw inzicht in zijn Woord dat hij heeft gegeven. Voor het werk van zijn Geest in bekering, in bevrijding, in vernieuwing. We gaan steeds kleiner van onszelf denken en steeds groter van onze God..

Ik begon mijn toespraak met een verwijzing naar de gevonden eenheid in Alkmaar, ik stond stil bij het verrassende begin in Kampen en ik eindig met de Z van Zwolle. Daar vonden recent de NGK en GK elkaar, nadat er eerder al eenheid met de CGK was bereikt. Het openstellen van de kansels voor elkaars dienaren van het Woord en het openstellen van de Avondmaalstafels voor elkaars leden, is binnen handbereik, als God het wil geven. Het beraad van de Zwolse kerken heet het Ichthusberaad. Ichthus, dat staat voor: Jezus Christus, Zoon van God, Redder. Wat een prachtige naam voor een beraad van kerken die elkaar zoeken. Want bij Hem begint het en om Hem draait het. Zwolle-plaatselijk is een hoopvol teken van wat er gebeurt als kerken van Christus elkaar in Christus vinden. Zou Zwolle-landelijk, uw synode dus ook zo'n baken van hoop kunnen zijn?

Bij het begin van uw synode is in de Nederlands Gereformeerde Kerken gebeden voor uw werk hier. Ook op deze plaats wil ik afsluiten met een gebed. Het gebed dat Paulus bidt in Efeze 1:17 e.v.: *'Moge de God van onze Heer Jezus Christus, de vader van alle luister, u een geest van inzicht schenken in wat geopenbaard is, opdat u hem zult kennen. Moge uw hart verlicht worden zodat u zult zien ... hoe overweldigend groot de krachtige werking van Gods macht is voor hen die geloven'*. Over die kracht van God raakt Paulus niet uitgepraat en niet uitgezongen. In Efeze 3 en 4 komt hij erop terug, juist in verband met de eenheid van Gods kinderen. Ik sluit af met de lofprijzing uit Ef. 3:20, 21: *'Aan hem die door de kracht die in ons werkt bij machte is oneindig veel meer te doen dan wij vragen of denken, aan hem komt de eer toe, in de kerk en in Christus Jezus, tot in alle generaties, tot in alle eeuwigheid. Amen.'*

Bespreking

Het eerste gedeelte van de bespreking van met name de *Balans* vindt plaats in de buitenlandweek. Ook de buitenlandse afgevaardigden zijn van harte uitgenodigd een bijdrage te leveren aan dit debat. Het debat wordt afgerond op 21 juni. Van deputaten zijn, zij het in wat wisselende samenstelling, de brs. H. van den Berg, T. Dijkema, K. Folkersma, H. Hoksbergen, A. van Houdt, A.J. Minnema, J. de Mey, K. Mulder, F.H. Tijssen en G. Zomer aanwezig.

Buitenlandweek

Ds. Hoksbergen leidt de bespreking in. De binding aan de belijdenis was in de zestiger jaren een van de oorzaken van de breuk. Er waren mensen die die binding lossen wilden maken en het antwoord op de vraag wat te doen met broeders die een afwijkend standpunt huldigden verschilde. De *Balans* die nu voorligt is het resultaat van intensieve gesprekken die sinds 1996 zijn gevoerd. De overtuiging groeide dat we niet alleen naar elkaar konden luisteren, maar elkaar ook konden overtuigen. Zo is, met dankbaarheid aan de Heer van de kerk, een gezamenlijk stuk tot stand gekomen.

Het is een *Balans*, een interim-balans zeggen sommigen, en dat is terecht. Er bestaat een zekere overeenkomst over de manier waarop de binding aan de belijdenis plaats vindt. Maar er is ook nog een weg te gaan. Het doel, kerkelijke eenheid, is nog niet bereikt, maar op de weg daarheen behoeft de manier van binding aan de belijdenis geen belemmering meer te zijn. Er is nog geen finale conclusie. Binnen het deputaatschap bestaat ook onenigheid over de vraag of bepaalde onderwerpen – denk bijvoorbeeld aan het Rapport Vrouwelijke Ouderlingen en Predikanten – geen belemmering opwerpt voor diepergaande gesprekken. De minderheid vindt van wel en verwijst daarbij naar de opdracht die de GS Amersfoort-Centrum 2005 heeft gegeven, met name besluit 4b, waarin uitdrukkelijk wordt bepaald dat dit rapport in dit geheel van binding aan Schrift en Belijdenis betrokken moet worden. Echter, voor de meerderheid is van belang de gezamenlijke gedragen overtuiging dat de Bijbel de enige autoriteit is. En de Belijdenissen zijn een echo daarvan. Die overtuiging wordt zowel door de GK als de NGK gedeeld. In een vervolgggesprek, dat er zeker moet komen en waarvan de uitkomst op voorhand geheel niet vast staat, kan dan de wijze waarop dat gestalte krijgt, bijvoorbeeld in het rapport VOP, in alle openheid aan de orde komen.

Enkele buitenlandse afgevaardigden stellen zeer kritische vragen bij het voorstel van de meerderheid. Zo wordt gesteld dat de GK en de NGK staan op dezelfde grondslag van Schrift en Belijdenis, maar dat zal in de praktijk moeten blijken. Niet de wens om de belijdenis te onderschrijven is bepalend, maar de daadwerkelijke onderschrijving zelf. Hoe kan de NGK stellen dat zij de Bijbel als Woord van God erkent en tegelijkertijd de ambten open stellen voor zusters? Dat is een totaal andere uitleg dan de GK hanteren en vandaag nog steeds belijden in art. 30 van de NGB. Er wordt daarom op aangedrongen om de gesprekken gericht op kerkelijke eenheid eerst te gaan voeren nadat de NGK de besluiten rondom de vrouw in het ambt heeft teruggenomen.

Eerste ronde

Op 7 juni wordt het eerste debat gehouden. Ds. Hoksbergen geeft puntsgewijs nog een korte toelichting op de voorliggende voorstellen. Hij gaat in de eerste plaats in op de vraag of er bij de NGK iets veranderd is in de afgelopen jaren. De minderheid van deputaten zegt: nee, maar de meerderheid constateert een positieve ontwikkeling. Zo is het punt van tafel dat de NGK moeite zou hebben met de binding aan de Belijdenis zoals de GK die kennen. Er is overeenstemming gekomen over het fundament van de kerk: Jezus Christus en in Hem de hele Bijbelse leer van apostelen en profeten. Steeds meer NG kerken ondertekenen het Akkoord voor Kerkelijk Samenleven (AKS). Er is overeenstemming over het punt dat je zaken van leer en leven op de kerkelijke vergadering een plaats moet geven, zodat je daadwerkelijk op elkaar toeziet. Alle ambtsdragers, sprak de Landelijke Vergadering van de NGK te Lelystad uit, dienen zich schriftelijk vast te leggen op de binding aan de Belijdenis. Er is dus wel degelijk veel veranderd.

Is dit het nu – deze Balans? Nee, daarin staat enkel wat beide kerken gezamenlijk hebben. Dat opent nu de weg voor gesprekken gericht op kerkelijke eenheid. Die eenheid is er nog niet, maar de gesprekken kunnen zich daar wel op richten. Er bestaat immers een wezenlijke overeenstemming over de aard van de binding aan Schrift en Belijdenis. Hoe die binding in de praktijk gestalte krijgt, bijvoorbeeld in een rapport VOP – dat kan nu onderwerp van gesprek zijn. Dat vormt immers nu nog 'enkel' een concretisering van de binding waarover verschil van inzicht bestaat.

Er ligt nog veel op tafel om over door te praten. Daarin stemmen meerderheids- en minderheidsrapport in groten dele overeen. Het ondertekeningsformulier dat de NGK hanteert - een ander dan wij kennen - is onderwerp van gesprek. In de Balans worden de verschillen die er liggen niet onder de mat geveegd, maar helder benoemd. We zitten in een proces van met elkaar praten. Dan luister je en probeer je samen verder te komen. Is daarbij voorbijgegaan aan de opdracht van de GS van Amersfoort-C? De meerderheid acht dat niet het geval. Een opdracht geeft een richting aan en kan op voorhand niet alles vastleggen. Wanneer dat wel het geval zou zijn ben je nauwelijks een serieuze gesprekspartner.

En het rapport VOP dan? Amersfoort-C noemde dat een ernstige barrière, omdat het Schriftverstaan onvoldoende aansluiting zoekt met de Schriftuitleg. Hermeneutische principes gaan de exegetische bepalen. Maar AC zei niet: weg met VOP. Dan had de synode met een briefje kunnen volstaan. Maar er lag een opdracht hierover verder te spreken - en aan die opdracht wordt voldaan. De minderheid zegt: eerst had het rapport VOP van tafel gemoeten, dan had je AC recht gedaan. De meerderheid deelt dat standpunt niet.

Concluderend vraagt de minderheid om een afwijzing van de voorstellen van de meerderheid. De meerderheid vraagt de vergadering om te verdisconteren in de besluitvorming dat er wezenlijke voortgang is geboekt. Er is meer wederzijds begrip dan we vooraf hoopten en er is overeenstemming bereikt op punten waar we menselijkerwijs niet op hadden gerekend. God heeft gebeden willen horen.

VOP

De preses kiest bij de behandeling voor een thematische aanpak en vraagt de afgevaardigden zich in eerste instantie te richten op het rapport VOP. Een enkel lid maakt van de gelegenheid gebruik om toch wat opmerkingen van meer algemene aard te maken, daar de buitenlandweek daar minder geschikt voor was.

In de bespreking klinken verschillende opvattingen door. In 1990 is het deputaatschap voor de eenheid van gereformeerde belijders ingesteld. Wie dan ziet wat er sindsdien is bereikt, kan niet anders dan dankbaar zijn. Waar eerst nog de NGK helemaal niet in beeld was, is nu in grote mate overeenstemming gevonden. Kennelijk is Gods Geest aan het werk, die harten raakt en mensen beweegt om echt naar elkaar te luisteren en tot elkaar te brengen. Het is goed om dan vast te leggen waarop de dank gebaseerd is, zowel waar het gaat om landelijke contacten als waar het gaat over plaatselijk samenwerken.

De toespraak van Ad de Boer heeft een aantal afgevaardigden geraakt. Dat geeft een goed perspectief op het vervolg. Maar dat neemt de kritische noten die gekraakt moeten worden niet weg. Hoe je het ook wendt of keert: AC sprak over de barrière van het rapport VOP - en die barrière ligt er nog. Speelt de cultuur waarin we leven daarin niet een te grote rol, een rol, die de blik vertroebelt op wat God van man en vrouw wil? Dat besluit ligt de sprekers zwaar op de maag, maar behoeft geen reden te zijn niet verder door te spreken. Het is goed om vast te leggen wat je hebt bereikt, zonder uit de weg te gaan wat nog niet goed is.

Meer concreet ten aanzien van het rapport VOP wordt opgemerkt dat het jammer is dat de NGK dit besloten heeft buiten de beide andere gesprekspartners om. Temeer daar ook binnen de NGK zelf er nog geen overeenstemming is over dit punt. Er zijn kerken die het rapport wel toepassen en er zijn kerken die het bewust niet doen. In plaatselijke gesprekken die gevoerd worden komt dat naar voren, soms binnen één stad. De moeite wordt dus algemeen herkend en daarom was het minderheidsrapport niet nodig geweest. Er ligt immers geen overeenstemming op dit punt en het is en blijft onderwerp van gesprek. Maar wat zou het fijn zijn als binnen de NGK een weg gevonden kon worden om de inhoud van het rapport en de effectivering daarvan in de praktijk te ontkoppelen. Dat zou ruimte geven voor een gesprek, zowel plaatselijk als landelijk. Nu stellen deputaten dat de NGK niet terug kan gaan achter het genomen besluit. Hoe zijn deputaten zelf met dit probleem omgegaan?

In dat gesprek zullen verschillende onderwerpen aan de orde moeten komen. Wat is de verhouding tussen de exegetische en de hermeneutiek? Is de lijn van het rapport VOP in overeenstemming met het belijden van de kerk? Is er voldoende rekenschap van gegeven dat God zijn reddingsplan met deze wereld via de man Jezus Christus heeft vorm gegeven? Vanaf het eerste begin, vanaf Adam, zie je

dat gesproken wordt over de taak van de man in de heilshistorie, van de kerkvaders tot de apostelen. Die mannen vind je terug in de art. 31 en 32 van de geloofsbelijdenis en plaatst de discussie man/vrouw ook in heilshistorisch perspectief. Graag aandacht daarvoor in de vervolgesprekken.

Er wordt gevraagd wat deputaten bedoelen met de opmerking in hun rapport waar gesproken wordt over het hart en de omtrek. Dat doet toch sterk denken aan ook een onderscheid maken in het gewicht van de Bijbel. Er is wel gesteld: de Schrift heeft een marge. Hebben die woorden dan minder gezag dan de rest? Wat bedoelen deputaten hiermee – en wat bedoelt de NGK hiermee, gelet op wat in het verleden gesteld is over Jezus als het fundament van de kerk.

Verder stellen deputaten dat het rapport VOP niet de binding aan de belijdenis raakt. Maar is dat juist? Als in het rapport gesproken wordt over twee lijnen in de Schrift – ligt daar dan geen relatie met wat de belijdenis leert over de Bijbel? Breek je de eenheid van de Schrift dan niet? Is het dan wel terecht dat deputaten de discussie over dit rapport uit de Balans hebben gehaald en er een ander traject mee volgen? Wordt er niet ten onrechte in het rapport VOP afstand genomen van het bijbelgebruik van Paulus en een contrast gelegd tussen scheppingsordering en voortgaande openbaring? Deputaten zeggen dat van een schriftkritische houding bij de NGK niet gebleken is. Die stelling is niet vol te houden. Deze wijze van Bijbelgebruik is niet legitiem – en heeft tot onomkeerbare beleidsbeslissingen geleid bij de NGK. Er kan dus, anders dan deputaten willen, geen sprake zijn van een in vrijheid met elkaar doorspreken.

Anderen zijn van mening dat we niet moeten talmen nu er een duidelijk perspectief ligt. Je mag erop vertrouwen dat Christus mee gaat. Zijn Geest zal ons helpen. Vanuit dat vertrouwen moet de vraag gesteld worden of het rapport VOP een verhindering is. Centraal winstpunt is dat gesteld is door de NGK: het is niet de bedoeling om hermeneutische argumenten te laten regeren over de exegese. Wanneer dat het uitgangspunt is, kun je praten over wat wel en wat niet aanvaardbaar is. Het minderheidsrapport houdt te weinig rekening met deze uitspraak en verzilvert de winst niet. Laten we niet vergeten dat we ook zelf met deze vragen zitten, nu er een fundamentele bezinning op gang komt op basis van de besluiten rondom het deputaatschap M/V in de kerk. Met zo'n eigen studie is het moeilijk om een rapport als het VOP op voorhand af te wijzen.

Je gaat ook geen gesprek aan met een ander als je op voorhand al meedeelt: jullie moeten vinden wat wij vinden. Want, aldus de spreker, het is maar de vraag of hier een verschil van visie of een verschil van inzicht aan de orde is. Binnen de wereldwijde orthodoxe kerkgemeenschappen bestaat de ruimte om tegenovergestelde visies te hebben. Nu komen we in eigen land een uiting van gereformeerd denken tegen in het rapport VOP die van ons om een serieus antwoord vraagt. Een serieus antwoord – dat is iets anders dan op voorhand afwijzen, wat door sommigen gesuggereerd wordt. Laten we ook naar de praktijk binnen de GK kijken. Daar zijn vrouwen op allerlei wijzen actief, maar alleen tussen het handen schudden tijdens de eredienst geven we hen geen ruimte. Dat is moeilijk uit te leggen. Niet alleen moeilijk uit te leggen aan de jeugd en de mensen om ons heen, maar ook moeilijk uit te leggen aan de hand van dezelfde bijbelteksten die gebruikt worden om de vrouw uit het ambt te weren. Er ligt dus geen barrière – dat gevoel zit enkel tussen onze oren. Het gaat niet aan om tegen de NGK te zeggen: stel een daad – en zet het rapport VOP voorlopig aan de kant. Je moet een ander niet belasten met problemen waar je zelf mee zit. Het wordt tijd dat de GK zelf eens wil leren, wil leren hoe een ander met problemen omgaat. Laat dat de basishouding zijn.

In hun antwoord gaan deputaten allereerst in op het feit dat de NGK niet teruggaat achter de besluiten naar aanleiding van het rapport VOP. Deputaten hebben daar zelf ook mee geworsteld, maar tevens vastgesteld dat de synode van AC niet had gesteld dat het rapport van tafel moest voordat er verder gesproken kon worden. Daaruit bleek een stuk realiteitszin. Het ligt er – en ga daarover in gesprek. In de contacten met de CCS is het punt aan de orde gesteld. De reactie van de NGK was dat er 18 jaar van studie aan het rapport is voorafgegaan. Dat kun je dan niet zomaar terugdraaien – en het was ook geen besluit dat zo maar uit de lucht kwam vallen.

Deputaten hebben daarom in de gesprekken ingestoken op het punt van de exegese en de hermeneutiek, zoals AC had opgedragen. In die gesprekken is meermaals aan de orde geweest dat het rapport VOP niet teruggenomen kan worden. Daar zitten verschillende afgevaardigden mee – en deputaten ook. Wijs een weg, zo wordt gevraagd, maar die weg is niet zo makkelijk aan te geven. Belangrijk is op te merken dat in het laatste gesprek met de CCS helder geworden is dat ook binnen

de NGK de bezinning op het punt van de zgn. twee lijnen in de Bijbel voortgezet wordt. Daarvan hebben deputaten dankbaar kennis genomen. Welke perspectieven dat voor de toekomst biedt is nu nog niet te zeggen.

Een tweede punt wat aan de orde gesteld wordt is de vraag naar het hart en de omtrek. Op dat punt zijn wel degelijk resultaten geboekt. Al tijdens de GS Zuidhorn 2002-2003 bleek overeenstemming over het punt dat je Jezus als fundament niet kon scheiden van de hele openbaring. Maar is dat hier aan de orde? Is het ook geen punt wat onder ons besproken wordt? Denk aan de rede van prof. B. Kamphuis tijdens de laatst gehouden Schooldag over reliëf in de Bijbel. We gebruiken zelf ook vaak de uitdrukking dat de kern van het evangelie is: Jezus Christus en die gekruisigd. Doen we daarmee iets af aan de rest van de Bijbel? Nee. Daarin verschillen we dus ten principale niet van hoe binnen de NGK hiertegen aan gekeken wordt. Vergelijk in dit verband hetgeen br. Ad de Boer in zijn toespraak heeft gezegd.

Een meer praktisch punt wordt aangesneden door deputaat Mulder. Het rapport VOP is niet eerst aan de orde is gesteld, omdat de GK en de NGK juist op het punt van de binding intensieve gesprekken voerden. Die gesprekken, zei AC, moeten voortgezet worden. Toen kwamen deputaten in een fase dat een Balans opgemaakt kon worden. Deputaten wilden eerst dat punt helemaal afronden. Wanneer we spreken over het rapport VOP is niet de binding aan de orde, maar een heel ander onderwerp: de visie op de Schrift. In gesprekken daarover kán blijken dat er een relatie ligt met de belijdenis, bijv. NGB art. 5 en 7. Die mogelijkheid is ook niet op voorhand uitgesloten. Maar het onderwerp is dan niet de aard van de binding. Sprekend over het tweede onderwerp: de visie op de Schrift, waarover intensief doorgesproken is, heeft geen verschil in opvatting naar boven gebracht. Van een schriftkritische benadering is niets gebleken – vandaar dat deputaten ook vrijmoedig voorstellen om de gesprekken nu om te buigen naar gesprekken gericht op kerkelijke eenheid. Is de onderbouwing van het rapport VOP dan geen probleem? Jazeker wel – en daar speken we dus over door. Maar laten we ons er diep van bewust zijn dat het niet zo is dat de vragen alleen bij de NGK leven en dat de GK de antwoorden in de kast heeft liggen. Het zijn gezamenlijke vragen, waarop beide kerken zich, zo blijkt uit de gesprekken, in diepe gehoorzaamheid aan Gods Woord hebben te bezinnen.

Een tweetal korte reacties van deputaten tot slot. Het punt van de twee lijnen leidt tot misverstanden. Zo kun je niet over de Bijbel spreken – en daar zijn we het inhoudelijk wel over eens. Tegelijkertijd moet je stellen dat het voor ons mensen wel moeilijk is om aan de ene kant te lezen dat vrouwen moeten zwijgen en aan de andere kant te horen over profetessen. Waar overeenstemming over is, is dat je op de exegese moet koersen.

Speelt de cultuur een te grote rol? Daar waren deputaten in eerste instantie ook best bang voor en dat punt is ook aan de orde gesteld. Het probleem waar we voor staan is dat vrouwen op alle plekken in de wereld vooraanstaande posities in nemen en leiding geven – behalve in de kerk. Wanneer je daadwerkelijk ervan overtuigd bent dat dit een Bijbelse lijn is, moet je dat wel uit die Bijbel hard kunnen maken. Bepaald woordgebruik was ongelukkig in het rapport VOP: geloofwaardigheid, contextbepaaldheid, beproefde ervaring, eigen menselijke inbreng. Niet al die bezwaren zijn verdwenen, maar de winst is de gezamenlijke overtuiging inzake de betrouwbaarheid en het gezag van de Bijbel. Dat willen we vasthouden en zo samen en stap voorwaarts zetten.

Namens deputaten minderheid wordt gesteld dat het onjuist is dat zij de NGK afwijzen. We leven in een verbond – en verlangen naar eensgezindheid rond de avondmaalstafel. Volgens hen heeft AC niet meer bedoeld dan dat ze de zorgen over het rapport VOP over zouden brengen. Dat doe je niet per brief – want je zoekt een gesprek. Maar de wijze waarop gehandeld is door de meerderheid doet geen recht aan wat Amersfoort wilde. De ontkoppeling die de meerderheid heeft aangebracht tussen het rapport VOP en de gesprekken over de binding is ten onrechte. Immers, AC had uitgesproken dat hier een barrière lag. Daar kun je dan niet omheen lopen en zeggen: over die barrière spreken we later wel. De opvatting van de meerderheid over het niet doorslaggevend zijn van de cultuur bij de uitleg van de Bijbel wordt door de minderheid ook niet onderschreven. Het is helder dat de Bijbel aangepast is aan wat aanvaardbaar wordt geacht in onze samenleving. Dat heeft geleid tot een hermeneutiek die onacceptabel is.

Balans

Er bestaat enige verwondering bij de vergadering over de noodzaak van twee rapporten op dit onderdeel. Zijn de verschillen werkelijk zo wezenlijk, of is er meer een verschil in taxatie? Denkt de meerderheid meer procesmatig – terwijl de minderheid meer naar de beladen onderwerpen kijkt die er liggen. Als kern van het geschil tussen meerderheid en minderheid kan de vraag beschouwd worden: kunnen er nu gesprekken gevoerd worden, gericht op kerkelijke eenheid, of zijn we daar nog niet aan toe? Deze vraag wordt ook in de vergadering verschillend beantwoord.

Zo wordt er gewezen op de stappen voorwaarts die gemaakt zijn als het gaat om de noodzaak van het tekenen door ambtsdragers van het ondertekeningsformulier. Daar is wel degelijk een verandering vast te stellen. Een tweede winstpunt is dat de NGK niet langer de wijze waarop de GK de binding aan de belijdenis hanteert te juridisch vindt.

Maar er liggen ook nog wel geschilpunten. Want niet helder is hoe de oproep van de LV aan de kerken functioneert. Wat zijn de kaders van het AKS? En hoe vindt de inkadering van het ondertekeningsformulier plaats in het AKS? Wat wordt daar precies mee bedoeld? Daar wordt in de Balans niet of nauwelijks over gesproken. Er liggen wel uitspraken van landelijke vergaderingen, maar er zijn geen wezenlijk andere papieren overgelegd door de NGK. En hier gaat het juist over punten waarvan eerdere synoden hebben gezegd dat er een blokkade ligt. Met dat in het achterhoofd kan de meerderheid toch moeilijk volhouden dat we gesprekken kunnen gaan voeren gericht op kerkelijke eenheid. Dan stappen ze toch te vlot over deze blokkades heen.

Het feit dat er binnen de NGK geen noodzaak is het ondertekeningsformulier te gebruiken zien sommige afgevaardigden als een daadwerkelijke blokkade. Dat de ambtsdragers aangespoord worden tot kan niet als iets nieuws beschouwd worden. Dat was in 1995 ook al het geval. Wat zijn dan de daadwerkelijke vorderingen? Voor deze en andere sprekers is er dan ook geen ruimte om in te stemmen met de Balans.

Anderen wijzen erop dat God ons aan elkaar geeft. Wij kunnen niet een gemeente bestellen waarin alles perfect is. Laten we daarom, waar er zoveel wederzijdse erkenning en herkenning is, elkaar aanvaarden. We herkennen toch het geloof in een Vader en een Verlosser? Maar de kerken hebben elk een eigen geschiedenis, die je moet honoreren. De huivering zoals we die bespeuren bij de NGK valt, gelet op het ontstaan van de kerken, ook wel te begrijpen. Daarin kan niet alleen met een beschuldigende vinger naar de NGK gewezen worden, maar is gezamenlijke belijdenis van schuld aan de breuk nodig. Daarmee wordt geen gelijk of ongelijk uitgesproken, maar zijn we samen bezig iets – ons verleden - te boven te komen. Erken, zo wordt gezegd, dat de eenheid uit God is. Hij brengt ons bij elkaar. De Balans is als een geschenk van God te ontvangen.

Als belangrijk wordt verder aangemerkt dat de kerken voor dezelfde vragen staan. We kunnen als GK wel dapper over onze formele binding spreken, maar hebben we dan wel door hoe dun ook bij vele GK'ers de inhoudelijke binding is? Is dat niet veel verontrustender? En ligt hier niet een front waar de GK en de NGK samen op moeten trekken? Wie eerlijk naar de GK wil kijken ziet hoe de kennis van de belijdenis afneemt. Het klinkt dan hol als je anderen een formele binding zo voorhoudt als sommigen in deze vergadering voorstaan. Anders dan sommigen denken, beschikken wij niet over de waarheid. Wij belijden haar – en dat is een wezenlijk verschil. Dat is een actief proces, waar we samen mee aan de slag moeten. Daarom is het een sterk punt van de Balans dat over de inhoud wordt doorgesproken en dat deze levend gehouden wordt. We kunnen ons zo focussen op de formele binding, dat we samen onmachtig worden om tot actueel belijden te komen, tot een profetisch spreken van de kerk in deze tijd.

Zijn we niet te sterk gericht op kerkelijke eenheid, zo vraagt iemand zich af. Zo gauw we ergens een ware kerk ontdekken staan we op de stoep met de eis tot eenheid. Dat komt wel eens in de plaats van een respectvol tegemoet treden. We moeten beginnen met het bestaansrecht van de kerk en zijn ambtsdragers te honoreren. Maar zegt de Here dan niet dat je een moet zijn? Ja, maar je moet in deze wereld ook realiteitszin aan de dag leggen en voorzichtig en bescheiden zijn. Als we andere kerken zo blijven benaderen als we nu doen kun je de GK wel karakteriseren als een eenheidsterriër, die niet alleen potentiële gesprekspartners maar ook de eigen achterban de stuipen op het lijf jaagt. Gesprekspartners worden huiverig. In welke fuik lopen we? Herkend wordt het werk van de Geest in de toenadering die er nu is. Tegelijkertijd lijken we de Geest te willen overvragen door meteen door te willen stoten naar kerkelijke eenheid. Dat laatste legt een hypotheek op alle gesprekken die je gaat voeren. Laten we praktisch, met name plaatselijk, gestalte geven aan de eenheid die we bespeuren. Geef ruimte aan dat groeiproces en geef de Geest de tijd om Zijn werk te doen.

In hun antwoord gaan deputaten nog op een paar punten in. Punten als: de manier van de binding aan de belijdenis, de kerkelijke praxis, hoe om te gaan met afwijkingen van de oproep van de LV – ze staan allemaal op het lijstje voor het voortgaand gesprek. Maar er zijn opmerkelijke zaken te constateren. Als het gaat om het concrete functioneren van de afspraken blijkt dat nog een handvol kerken geen ondertekening vraagt. Het worden er minder. Mogen we ook wat geduld hebben? We kennen toch de geschiedenis? Is het dan niet christelijk om daar op deze wijze rekening mee te houden? Naast dit begrip vragen we uw aandacht voor de beweging die je ziet. Moet je je dan blijven blind staren op het al dan niet aanwezig zijn van kerkelijke papieren? Of mag de beweging zelf vertrouwen geven in de hoop dat we wellicht gezamenlijke papieren krijgen. Dat kun je alleen bereiken door elkaar te blijven spreken en elkaar vertrouwen te geven. Daarom pleiten deputaten sterk voor de overgang naar gesprekken gericht op kerkelijke eenheid. Dan krijgt het vertrouwen vorm en inhoud. Want inhoudelijk zijn we er nog niet – en er is geen deputaat die iets anders beweert. Indien de vergadering daarom de titel van de Balans wil veranderen in tussenbalans is dat geen enkel probleem. Want het is een interim statement – het document geeft dat zelf voldoende aan.

Namens de minderheid van deputaten wordt opgemerkt dat we de lessen van de geschiedenis niet moeten negeren. Een losse binding – en die is formeel nog steeds aan de orde in de NGK – vormt een groot gevaar. Ook de minderheid is niet tegen een voortgaand gesprek. Maar de scheiding die in publicaties van de zijde van de NGK nog aangebracht wordt tussen Jezus als het fundament en de belijdenis geeft aan dat er nog steeds sprake is van een wijze van denken waarin de binding aan de belijdenis van minder waarde wordt geacht. In AKS art. 17 is het niet ondertekenen van het formulier officieel geregeld. Die gegevens mag je niet negeren. Je kunt wel spreken over binding, maar dan moet je dat ook laten zien. Niet alleen zeggen dat het moet, maar ook daadwerkelijk doen. De gesprekken moeten dus voortgaan, maar niet belast worden met het etiket: gericht op kerkelijke eenheid.

Besluitvorming

De besluitvorming vindt uiteindelijk plaats op zaterdag 21 juni. Vooraf is het nodig om een opmerking van wat meer besluittechnische aard te maken. Boven de besluiten die zijn genomen staat vermeld: voorstel deputaten kerkelijke eenheid. Formeel is dat ook juist. De tekst die uiteindelijk aanvaard is, is namelijk een amendement – verzorgd door de commissie Overijssel - op het oorspronkelijke deputatenvoorstel. Het was geen tegenvoorstel. Hierbij moet wel aangetekend worden dat zowel deputaten meerderheid als deputaten minderheid met bepaalde onderdelen grote problemen hebben gehouden. Ze zullen hieronder aan de orde komen. Daarbij zal de verslaglegging zoveel mogelijk beperkt zijn tot de concrete voorstellen.

Namens de Overijssel geeft ds. Van der Jagt een toelichting. Allereerst wat kleingoed. Het woord Balans is vervangen door tussenbalans en in besluit 7, grond 2 is het woord overeenstemming gekozen. Een akkoord wekt de schijn dat er een overeenkomst ligt. Dat zal niet de bedoeling zijn.

Met de amendementen heeft de commissie geprobeerd de tegenstelling tussen deputaten meerderheid en minderheid te overbruggen. Hij wijst op de volgende punten:

- Qua toon is uitdrukkelijk aangesloten bij de meerderheid. Dankbaarheid voor wat bereikt is en vertrouwen in vervolgesprekken overheerst. Daarom is het eerste besluit uit elkaar getrokken. Dat biedt de mogelijkheid te onderscheiden tussen de behaalde winst en de problematiek die er nog ligt.
- De Balans maakt onvoldoende helder in welk kader bij de NGK de ondertekening van de belijdenis staat. Dat gaat naar het oordeel van de commissie dieper dan alleen de praktijk. Het is een punt dat door vorige synoden met nadruk is genoemd. Het is goed om de verschillen die er liggen te benoemen. Er zijn kerken die de oproep naast zich neerleggen, en dat kan. En dat laatste is het probleem. Het besluit van de LV 2007 is nog tamelijk vers. We kunnen nog niet inschatten welk effect deze oproep zal hebben.
- Het benoemen van verschillen geldt ook het rapport VOP. Deputaten geven aan dat ze nog niet aan dat gesprek toegekomen zijn, de NGK geeft aan dat ze er niet achter terug kan. De idee van de minderheid dat het rapport VOP bij de binding betrokken had moeten worden, in overeenstemming met was de GS Amersfoort-C uitspraak heeft de commissie laten liggen. De volgorde die deputaten gekozen hebben is verdedigbaar en inhoudelijk komen de punten toch terug.

- Belangrijkste verschil met deputaten meerderheid vormt het kader waarin de komende gesprekken gevoerd worden. De commissie stelt voor om die niet te intensiveren tot een gesprek gericht op kerkelijke eenheid. De tussenbalans geeft zelf voldoende argumentatie hiervoor, denk aan de opmerking: althans de binding aan de belijdenis, enz. Er is blijkbaar wel iets anders. Is dat niet de vrouw in het ambt? Verder is het in overeenstemming met wat vorige synoden zeiden. Wanneer je op moment x iets een blokkade noemt, moet je niet op moment y dat anders gaan benoemen. De wens om naar kerkelijke eenheid toe te gaan is ook bij de commissie levend. Maar de feitelijke omstandigheden verhinderen dat. Wel mag er vertrouwen zijn dat we in de toekomst daar wel uit zullen komen.

Ds. Hoksbergen is blij met de inspanning van de commissie om de verschillen te overbruggen. Op een paar punten gaat hij wat nader in.

- Namens de meerderheid zegt hij te betreuren dat voorgesteld wordt om niet in te stemmen met de tussenbalans (de term is akkoord), maar slechts kennis te nemen van, zij het dan met dankbaarheid. Daarmee bouwt de vergadering een afstand in, die deputaten ernstig ontraden. Er is een wezenlijke stap gedaan in de gesprekken, dat moeten de GK ook honoreren. Vanuit die positie kan dan ook het gesprek gericht worden op kerkelijke eenheid. Wanneer je dat element eruit haalt, haal je de gesprekken uit de sfeer van verkenning. Die fase is echt voorbij. Het is jammer dat het commissievoorstel in besluit 7 toch tot uitstel van het gesprek richting kerkelijke eenheid komt.
- Het nieuw voorgestelde besluit 2 is voor deputaten geen probleem. Wel hebben ze veel moeite met de laatste regel van grond 2. Wanneer daar impliciet gesteld wordt dat het onhelder is wat de NGK bedoelen wanneer ze spreken over Jezus als fundament van de kerk in relatie tot de belijdenis waarin ook zaken staan die dat fundament niet raken, dan gaan we terug achter GS Zuidhorn 2002-2003. Het is geen versmallend spreken van de NGK. De autoriteit van de Bijbel wordt door de NGK op geen enkele wijze betwist, vgl. ook wat br. De Boer daarover zei. Hoksbergen doet daarom een klemmend beroep op de commissie om deze zin te laten vallen.
- Wanneer in besluit 4, grond 3 wordt gesproken over de bezwaren, doet dat tekort aan die bezwaren die wel weggenomen zijn. Deputaten pleiten daarom voor een andere formulering. Tegen het benoemen van de problematiek zelf hebben deputaten geen enkel bezwaar.
- Naar het oordeel van deputaten hoort besluit 7.1.c niet thuis in het geheel. Het gaat hier meer om een uitvoeringsbepaling, terwijl het onderliggende punt van de visie op de Schrift niet benoemd wordt. Zeker nu de GK zelf na gaan denken over de vrouw in het ambt is het niet in eerste instantie aan deputaten kerkelijke eenheid om daarover te spreken met anderen.

Namens deputaten minderheid dankt ook ds. Zomer de commissie Overijssel. De minderheid heeft willen luisteren naar de vergadering en daarom de teksten aangepast. Pijnpunt voor deputaten minderheid blijft dat de instructie van de GS Amersfoort-C niet gevolgd is. Het gesprek over de binding had plaats moeten vinden via het rapport VOP. Op dat punt kan de minderheid daarom niet meegaan met de commissie. Ze stelt daarom de synode voor om te betreuren dat het noodzakelijk gesprek niet heeft plaatsgevonden, herkenning wordt vervangen door verheldering in grond 1 onder besluit 2. Deputaten minderheid geven aan niet het vertrouwen te delen dat kennelijk ook de commissie heeft in mogelijke toekomstige gesprekken gericht op kerkelijke eenheid en pleit daarom voor het weglaten van dat vertrouwen in besluit 7. Deze voorstellen worden mede ingediend door br. Kooistra. De laatste geeft aan met name moeite te hebben met het begrip 'dankbaarheid' in besluit 1. De bezwaren die aangevoerd zijn tegen de balans rechtvaardigen dat woord niet. Het is beter te spreken van: met belangstelling.

Ds. Oosterhuis dient een amendement in. Hij wil af van de zijns inziens wat dwangmatige zoektocht naar kerkelijke eenheid en pleit voor een meer praktische benadering. Hij wil daarom bij besluit 7 een punt 3 toevoegen, waarin deputaten gevraagd wordt na te gaan hoe de nu bereikte overeenstemming praktisch gestalte kan krijgen. Zijns inziens doen we tekort aan hetgeen bereikt is wanneer we daaraan geen praktische handen en voeten geven in de onderlinge kerkelijke omgang. Juist die dan geïntensiveerde onderlinge omgang kan een klimaat scheppen waarin de verkennende gesprekken vruchtbaar kunnen worden voortgezet. Het amendement treft zowel het geamendeerde voorstel van deputaten meerderheid als het ongeamendeerde.

Vanuit de vergadering klinken vele woorden van waardering voor het voorstel van de commissie. Het kenmerkt zich door een goede harmonie. Het heeft de positieve insteek richting de NGK en benoemt nuchter de verschillen die er zijn.

Als belangrijk bezwaar tegen het voorstel van de minderheid wordt genoemd dat je echt niet kunt volstaan met een uitdrukking 'met belangstelling'. Dan doe je tekort aan de mate van overeenstemming die is bereikt.

Tegenover de bezwaren die deputaten meerderheid hebben tegen het commissievoorstel wordt aangevoerd dat niet overtuigend is aangetoond dat van versmalling van het fundament geen sprake is bij de NGK, in elk geval niet in de praktijk. In geding is immers niet direct de binding, maar wel het moment waarop je disciplinaire maatregelen neemt.

Verder wordt verdedigd dat het onderwerp Vrouw in de kerk wel degelijk op de agenda van deputaten moet staan. Er is inhoudelijk veel over gezegd, maar sommigen proeven achter het rapport toch een bepaalde wijze van omgaan met de Schrift die de GK afwijzen. Dat zal dus aan de orde gesteld moeten worden.

Anderen voeren een pleidooi voor het ongeamendeerde voorstel van deputaten. We kunnen niet langer in de verkennende fase blijven steken. We hebben vastgesteld dat we op dezelfde grondslag staan – dan moet je ook een volgende stap durven zetten. We moeten stoppen met onze normen op te leggen aan de NGK – en nu eens echt in gesprek gaan, waarbij we ook ons eigen gedachtegoed ter discussie durven en willen stellen.

Hierna gaat de vergadering over tot besluitvorming. Allereerst geeft de preses het voorstel van deputaten in stemming in ongeamendeerde vorm. Dat wordt verworpen met 28 tegen, 6 voor en 2 onthouding. Hierna wordt het voorstel van de minderheid, inclusief br. Kooistra, in stemming gegeven. Dat wordt verworpen met 7 voor 28 tegen en 1 onthouding.

Daarna is het amendement Oosterhuis aan de orde. Het wordt verworpen met 11 stemmen voor, 19 tegen en 6 onthouding.

Tot slot wordt het door Overijssel geamendeerde voorstel van deputaten meerderheid in stemming gegeven. Apart wordt de laatste zin van besluit 2, grond 2 in stemming gegeven. Omdat de meerderheid van de commissie, gehoord de toelichting van deputaten, deze zin niet meer wenst te handhaven. Voor opname van deze zin stemmen 17 afgevaardigden, 15 stemmen tegen en 4 onthouden zich.

Het voorstel zelf wordt vervolgens met 33 stemmen voor en 3 onthoudingen aanvaard.

De preses wijst er in een slotwoord op dat de besluiten zijn genomen in het kader van dankbaarheid van door God ontvangen groei in verbondenheid. Juist dan moet je duidelijke taal tegen elkaar kunnen spreken. Moge God groei blijven geven. In een geestelijk ootmoedig omgaan met het verleden, in het ootmoedig luisteren naar de Schriften, in het biddend blijven zoeken naar kerkelijke eenheid.

Artikel 113

12-09-2008

Participatie website

Voorstel: commissie Overijssel

Materiaal:

brief van de Landelijke Vergadering Zwolle 2007 van de Nederlands Gereformeerde Kerken d.d. 11 januari 2008 met de uitnodiging om te participeren, samen met de Christelijke Gereformeerde Kerken, in een gezamenlijke website met materiaal uit diverse kerken die de kerken helpen kan om tot een bijbels verantwoorde visie op homoseksualiteit en tot een christelijke omgang met homoseksuele gemeenteleden te komen.

Besluit:

deze brief in handen te geven van deputaten SGO teneinde mogelijkheden en randvoorwaarden voor een dergelijke website te onderzoeken en een beslissing over eventuele participatie te nemen

Gronden:

1. het kan voor de kerken zinvol zijn om informatie rondom homoseksualiteit uit te wisselen;
2. deze taak past binnen het taakveld van SGO.

Bespreking

Bij de bespreking zijn van deputaten kerkelijke eenheid ds. K. Folkersma, ds. H. Hoksbergen en br. K. Mulder aanwezig. Aanvankelijk stelde de commissie Overijssel voor niet aan het verzoek te voldoen. Als gronden voerde ze aan dat er vanuit de kerken niet om gevraagd is en dat er mogelijkheden te over zijn om ook via een andere manier dan een gezamenlijke website deze informatie beschikbaar te stellen. De commissie acht de vorm ook kwetsbaar. Waar ben je verantwoordelijk voor? Zo'n website vraagt om aansturing. Er bestaat een breed verschil van inzicht op dit terrein. Kun je daar als kerken verantwoordelijkheid voor dragen? Naar het oordeel zijn er genoeg andere mogelijkheden om een zelfde doel te bereiken.

Maar hier rees vanuit de vergadering bezwaar tegen. Deputaten kerkelijke eenheid geven aan dat hier vragen liggen die ook onze kerken aangaan. Eerdere synodes hebben de opdracht gegeven om waar mogelijk dingen samen te doen. Dit wekt de indruk dat de GK hier opnieuw gescheiden willen optrekken. Terwijl er juist vanuit de GK sterke kritiek is geweest op het alleen gaan van de NGK als het gaat bijvoorbeeld om de vrouw in het ambt. Vanuit de vergadering wordt hier nog aan toegevoegd dat het ook een verkeerd signaal afgeeft richting onze homoseksuele broeders en zusters wanneer we niet op het verzoek ingaan.

Daartegenover wordt aangevoerd dat het maar de vraag is of je met zo'n website de doelgroep echt te hulp komt. Wordt het niet te gemakkelijk een platform voor meningen en beschouwingen, waarbij er geen echte koers uitgezet wordt? Er bestaan immers grote verschillen van mening, niet alleen tussen de betrokken kerken, maar ook in de GK zelf. Heeft de problematiek niet vooral pastorale kanten? Dat zal plaatselijk vorm moeten krijgen. Wat voegt zo'n site daar aan toe?

Oud. Walinga dient een tegenvoorstel in. Zijns inziens staat in het verzoek centraal de beschikbaarheid van goed materiaal. Het pastoraat vindt plaats op plaatselijk niveau, inderdaad. Maar daar gaat het hier niet om. Het is ook voorbarig om nu al te spreken over een aansturing. Er is alleen gevraagd te participeren. In dat overleg kunnen al de problemen die aangeroerd zijn aan de orde komen. Zo'n website met de bijbehorende opdracht om te bezien wat de voor- en nadelen zijn is gemakkelijk onder te brengen bij het SGO. Dat geldt ook voor de financiële component.

Anderen overwegen de brief in handen te stellen van deputaten kerkelijke eenheid, zodat zij nader overleg kunnen voeren. Langs die weg kan dan wellicht nadere info verkregen worden over het hoe en wat van de site

Na enig overleg neemt de commissie Overijssel het tegenvoorstel over. Naar de mening van de commissie zit daar voldoende waarborg in voor een zorgvuldige overweging. Het voorstel wordt met 6 stemmen tegen aanvaard.

Artikel 114

Commissie predikantsprofiel

12-09-2008

Voorstel: Commissie Overijssel

Materiaal:

brief van de Landelijke Vergadering Zwolle 2007 van de Nederlands Gereformeerde Kerken d.d. 11 januari 2008 waarin gevraagd wordt een inhoudelijke inbreng te geven in de commissie predikantsprofiel van die kerken.

Besluit:

1. vanuit het overleg van deputaten dienst en recht, de Theologische Universiteit en de predikantenvereniging over het predikantsprofiel een contactpersoon te laten aanwijzen die een inhoudelijke bijdrage kan geven aan het werk van de commissie predikantsprofiel;
2. opdracht te geven aan deputaten dienst en recht om binnen het te voeren overleg het initiatief voor deze aanwijzing te nemen.

Gronden:

1. het is opbouwend om met betrekking tot de (her)formulering van een predikantsprofiel elkaar in de Gereformeerde en de Nederlands Gereformeerde Kerken van dienst te zijn met uitwisseling van informatie en inzichten. Een contactpersoon is daar een goede figuur voor;
2. het ligt voor de hand om deze contactpersoon te laten aanwijzen vanuit het overleg dat over het predikantsprofiel binnen de Gereformeerde Kerken gevoerd zal worden.

Bespreking

De commissie Overijssel heeft het voorstel voorbereid. Bij de bespreking zijn ook de deputaten kerkelijke eenheid K. Mulder, H. Hoksbergen en K. Folkersma aanwezig. Vanuit de vergadering wordt gevraagd of er geen organisatorisch probleem ligt, nu deputaten dienst en recht hebben aangegeven het nadenken over het predikantsprofiel nog even uit te stellen. Is het niet verstandig bovendien om ook de CGK hierbij te betrekken?

De commissie antwoordt dat het hier over niet meer gaat dan het aanwijzen van een contactpersoon. Tussen dienst en recht en de TU is direct overleg hierover – het ligt dus voor de hand in deze kring die contactpersoon te zoeken. Met het voorstel reageren we op een verzoek van NGK-zijde. Er is dus geen directe aanleiding voor ons om tot verbreding van de beoogde commissie te komen. Namens deputaten kerkelijke eenheid vult br. Mulder nog aan dat het voorstel pas op de volgende synode van de CGK aan de orde zal komen.

Het besluit is met algemene stemmen genomen.

Artikel 115

07-06-2008

Bezwaren tegen vaststellen Balans

Voorstel: Commissie Overijssel

Materiaal:

1. brief van de Gereformeerde Kerk te Smilde d.d. 4 februari 2008 met het verzoek om uit te spreken
 - a. dat deputaten kerkelijke eenheid (DKE) de met Commissie voor Contact en Samenpreking (CCS) van de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK) op deputatenniveau geconstateerde overeenstemming over de binding aan de belijdenis niet publiek hadden moeten maken via de *Balans*, maar als voorstel aan de kerken in synodaal verband bijeen hadden moeten voorleggen;
 - b. dat DKE ten onrechte tot de genoemde overeenstemming over de binding aan de belijdenis geconcludeerd hebben, nu er nog doorgesproken moet worden over de manier van deze binding;

- c. dat deze voorbarigheid bovendien geen recht doet aan wat op de GS Berkel en Rodenrijs 1996 en GS Leusden 1999 werd uitgesproken, namelijk dat het Akkoord voor Kerkelijk Samenleven (AKS) onvoldoende waarborg biedt voor een goede binding aan de belijdenis;
 - d. dat deze voorbarigheid eens te meer blijkt uit het feit, dat binnen de NGK afwijkingen van de belijdenis worden getolereerd, zowel op het papier van de Balans als in de kerkelijke praktijk binnen de NGK.
2. brief van de Gereformeerde Kerk te Vroomshoop d.d. 18 februari 2008. De kerk doet aan de synode geen verzoek maar spreekt met uitvoerige argumentatie de hoop uit dat de synode besluiten zal nemen in de lijn van het minderheidsrapport en in continuïteit met het beleid en de besluitvorming van voorgaande synoden.

Beide kerken noemen hun brief een bezwaarschrift tegen het handelen en de voorstellen van de meerderheid van DKE en zijn van mening dat het DKE tot rechter in eigen zaak maakt wanneer hun brief eerst voor advies in handen van deze deputaten wordt gelegd.

Besluit 1:

voor wat betreft de inhoudelijke beoordeling van de *Balans* en de voorstellen van DKE genoemde brieven niet als bezwaarschrift te behandelen.

Gronden:

1. de aangenomen Huishoudelijke Regeling voor de generale synode zegt in art. 5.2 'stukken van kerkelijke vergaderingen die commentaar bevatten op hun rapport en/of de daarin vervatte voorstellen, worden met een korte samenvatting van de inhoud vermeld in het Materiaal van door deputaten op te stellen conceptbesluiten voor de synode';
2. inhoudelijk gezien is de aard en strekking van de brieven van de kerken te Smilde en Vroomshoop niet anders dan die van andere kerkelijke vergaderingen;
3. bij de bespreking van het rapport en de voorstellen van DKE kunnen de mening en de argumenten van de kerken van Smilde en Vroomshoop voldoende meegewogen worden;
4. het is een normale gang van zaken wanneer deputaten reageren op meningen over de zaken waar hun rapport over gaat. Dat maakt hen niet tot rechter in eigen zaak. Het is immers de synode die het rapport, de voorstellen en adviezen van deputaten beoordeelt en daar besluiten over neemt.

Besluit 2:

de gevraagde uitspraak voor wat betreft de voortijdige publicatie van de *Balans* niet te doen.

Gronden:

1. de deputaten hadden opdracht om 'van hun bevindingen aan de volgende generale synode rapport uit te brengen en dit rapport vijf maanden van te voren aan de kerken toe te (laten) zenden.' In dat licht kan terecht gesteld worden dat deputaten hun rapport aan de kerken hadden moeten uitbrengen en niet op andere wijze hadden moeten publiceren. Daar staat tegenover dat het evengoed vragen zou oproepen wanneer de *Balans* via de behandeling in de Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken publiek zou worden zonder dat de kerken daarvan op de hoogte zouden zijn. In die afweging hebben deputaten er terecht voor gekozen de kerken tijdig te informeren door de *Balans* te publiceren;
2. het kan terecht gesteld worden dat het aan de kerken is om vast te stellen dat de in de *Balans* geconstateerde consensus bereikt is. Maar het is evident dat wat in de *Balans* gepubliceerd is niet meer is dan een overeenstemming op deputatenniveau en niet de mening van de gezamenlijke kerken.

Het besluit is met één onthouding genomen.

Artikel 116
Participatie COGG

13-06-2008

Voorstel: deputaten kerkelijke eenheid

Materiaal:

rapport van de deputaten voor kerkelijke eenheid (DKE), hfdst. 6.

Besluit 1:

te blijven participeren in het Contact Orgaan Gereformeerde Gezindte op basis van de doelen die de Generale Synode Zuidhorn 2002-2003 heeft vastgesteld en op deze manier mee te werken aan een verdere uitbouw en verdieping van het COGG als platform voor gereformeerde belijders.

Grond:

het is mogelijk om de doelen die de GS Zuidhorn 2002-2003 stelde na te streven binnen het kader van het COGG.

Besluit 2:

aan deputaten kerkelijke eenheid op te dragen uit hun midden tenminste 3 personen aan te wijzen die de Gereformeerde Kerken vertegenwoordigen in het COGG.

Grond:

participatie in het COGG past binnen de taakstelling van DKE. Het is daarom logisch dat de vertegenwoordiging in het COGG vanuit DKE bemand wordt, conform opdracht en mandaat van de synode.

Besluit 3:

de deelname in het COGG in de periode tot de volgende synode te evalueren en daarover te rapporteren aan de synode.

Grond:

participatie in het COGG dient voor elke synode geëvalueerd te worden. Op basis van rapportage door DKE besluit de synode tot deelname voor een volgende periode.

Begroeting

Namens het Contactorgaan Gereformeerde Gezindte is br. I.A. Kole bij de bespreking aanwezig. De preses begroet hem met de woorden:

Br. Kole, en via u het hele bestuur van het Contactorgaan Gereformeerde Gezindte,

Wie had het ooit kunnen denken, dat u nog eens welkom zou worden geheten op een vrijgemaakte synode? Zeker u zelf niet.

Laat ik even iets mogen citeren uit een boek van uw hand, dat ik vele jaren met plezier heb gebruikt op de catechisatie, "Kerken, sekten, stromingen". Daarin schreef u in 1980 (ik heb de 5^e druk) over de vrijgemaakte kerken: "De toenadering tot de andere kerken in de Gereformeerde Gezindte blijft altijd vastzitten op de visie op de kerk en op het vraagstuk van de toeïgening van het heil... In de praktijk betekent dit, dat deze kerken geen officiële kontakten hebben met de andere kerken in ons land."

Er is inmiddels heel wat veranderd. Niet alleen bij vrijgemaakten, die meer dan toen ook in andere kerken de gereformeerde belijders mochten herkennen. Ook bij anderen die meer dan toen het goed recht zijn gaan zien van trouw aan de belijdenis óók op het punt van de kerk.

Verblijvend zoals we in gesprek mogen zijn met meerdere kerken.

En wat mooi, zoals binnen het COGG de overtuiging groeit dat het ons om meer dan vrijblijvende contacten te doen moet zijn. Het besef leeft dat we geroepen worden tot kerkelijke eenheid.

Ik denk dat de door u besproken onderwerpen (het werk en de gaven van de Heilige Geest en de prediking) goede samenbinders zijn geweest. Om van daaruit temeer te verlangen naar samengaan.

Uw royale verwerking van de door onze synode van Zuidhorn geformuleerde doelstellingen, stemt ons bijzonder dankbaar.

Br Kole, ik hoop dat u het goed hebt in ons midden en wens u en het COGG van harte trouw jegens en veel zegen van de Here.

Bespreking

Bij de bespreking van dit onderdeel van het rapport zijn de deputaten ds. H. Hoksbergen en ds. A.J. Minnema aanwezig. De laatste meldt dat de gegevens over de laatste conferentie niet zijn meegenomen. Daar sprak drs. C.J. Haak over de praktijk van het missionair gemeente zijn. De tendens is de laatste jaren geweest dat steeds meer mensen deze conferenties bezoeken. De laatste keer echter waren er minder aanwezigen.

Een aantal afgevaardigden geeft aan het COGG een warm hart toe te dragen. Wanneer je zo'n conferentie bijwoont krijgt het wat meer vlees en bloed en zijn de contacten hartverwarmend. Maar is het niet mogelijk om het geheel wat meer inhoud te geven? Ds. Oosterhuis pleit daarom voor een soort NCRC naast de bestaande ICRC. Kerkelijke eenheid is een brug te ver gebleken, maar wat is er tegen dat de kerken elkaar ontmoeten, zich samen bezinnen. We hebben elkaar toch leren kennen als mensen die de belijdenis liefhebben en de gereformeerde theologie willen bevorderen. Er liggen voor deze gedachte in vorige synode-uitspraken wel aanknopingspunten. Denk aan de GS Zuidhorn waar over de COGG wordt gesproken als over een mogelijkheid om samen een basis te leggen voor samensprekingen met het oog op kerkelijke eenheid. Denk verder ook aan de voorstellen van deputaten inzake de samenwerkingsgemeenten en de eenheidsgemeenten.

Met de huidige opzet van het werken richting kerkelijke eenheid is nu 65 jaar gewerkt, aldus Oosterhuis, maar er is nagenoeg niets bereikt. Werken binnen de COGG levert geen kerkelijke eenheid op, maar kan er wel een bijdrage aan leveren. Hij denkt dan aan gezamenlijke bezinning op hermeneutiek, vernieuwing van de belijdenis, aan een gezamenlijke organisatie van belangen die gedeeld worden, denk aan het hoger onderwijs bijvoorbeeld. Kunnen we niet via deze weg verdere versnippering voorkomen? Ook op het gebied van de evangelisatie (verspreiding over Nederland). Vervolgens kunnen lidkerken geworven worden, denk bijvoorbeeld aan de Hersteld Hervormde Kerk voor wie kerkelijke eenheid echt een brug te ver is. Nu de PKN is ontstaan is er een verschuiving van posities opgetreden. Het is daarom een historisch moment om krachtig via deze lijn te gaan werken.

Er wordt verder dankbaar geconstateerd dat het werk iets meer body krijgt. Gevraagd wordt hoe deputaten denken dat het vragen van advies over bepaalde besluiten aan de COGG concreet gestalte kan krijgen. Kan dat op dezelfde wijze als nu gebeurt met de buitenlandse kerken? Zijn er mogelijkheden om de HHK wat actiever te benaderen? Daar zit natuurlijk veel pijn over en weer: bij de Gereformeerde Bond en bij de HHK. Kunnen we niet een gebaar maken in die richting?

De ideeën geuit door ds. Oosterhuis kan deputaat Minnema best onderstrepen. Maar helaas kunnen deputaten op dat terrein geen actie ondernemen. Daartoe zullen voorstellen uit de GS zelf moeten komen. Wanneer het gaat over advies vragen, denk dan bijvoorbeeld aan de notitie over huwelijk en echtscheiding die binnen de COGG besproken is. Het wordt wat lastig om de participerende kerken voor advies uit te nodigen ter synode, aangezien het toch een wat gemengd gezelschap is van kerken en organisaties. Belangrijkste winstpunt acht Minnema de bereidheid om stukken van elkaar te bestuderen en van positief-kritisch commentaar te voorzien. Aan de HHK tenslotte is de uitdrukkelijke vraag voorgelegd door deputaten kerkelijke eenheid of zij geen lid willen worden. Het moderamen gaf ten antwoord dat, wanneer ze daar welkom waren, ze dat zeker zouden overwegen. Tegelijkertijd is door de COGG zelf gezegd dat men zelf een aanvraag in moet dienen en gesuggereerd eerst een periode als waarnemer mee te draaien.

De preses steekt vervolgens een stokje voor het verder denken in de richting van hetgeen door ds. Oosterhuis is aangedragen. Daar is vanuit de kerken niet om gevraagd en gaat het feitelijke onderwerp, het COGG, verre te boven.

Er is geen behoefte aan een tweede ronde. De besluiten worden vervolgens met algemene stemmen genomen.

Hierna krijgt br. I.A. Kole het woord. Hij dankt de vergadering voor de uitnodiging bij de bespreking aanwezig te zijn en prijst de goede voorbereiding. Hij is dankbaar voor de wijze waarop over het COGG gesproken is. De inzet van deputaten binnen het COGG wordt ook zeer gewaardeerd. Het COGG vergadert drie maal per jaar. Tijdens deze bijeenkomsten wordt altijd een onderwerp besproken. Zo is in mei uitvoerig doorgepraat over het thema: doop. Daarnaast zijn er de conferenties. De laatste keren zijn onderwerpen als: tweede dienst op zondag, de prediking en missionair gemeente zijn besproken.

Hij schetst de snelle ontwikkeling die er in de relatie tussen het COGG en de GK heeft plaatsgevonden. Het was de GS van Zuidhorn die deputaten machtigde als waarnemer te gaan participeren. Wie nu hoort wat er tijdens deze vergadering gezegd wordt, ziet geïllustreerd dat we veel opener geworden zijn naar elkaar. Als bestuurslid ga je bijna blozen als je hoort wat er allemaal van het COGG verwacht wordt. Overspannen verwachtingen moeten we echter niet hebben, aldus Kole. Er leven binnen de kerken veel moeiten, broeders zijn in de afgelopen jaren binnen andere verbanden komen te staan. Dat geeft veel pijn. Het is dan moeilijk om elkaar op een ander platform wel weer te ontmoeten.

Met de PKN wordt met enige regelmaat gesproken. Zo is onlangs een gesprek gevoerd over de breedte van het belijden. Binnen het COGG wordt die breedte bepaald door de Drie Formulieren van Eenheid, voor de PKN is de bandbreedte groter. Daar wordt de PKN ook op bevestigd. Wat doet een PKN met iemand die in feite zegt dat God niet bestaat zoals onlangs een predikant uit Zeeland, ds. Klaas Hendrikse, in een boek beweerde. Weliswaar kunnen we als COGG nauwelijks positieve ontwikkelingen bevorderen binnen de PKN, het blijft toch nuttig bij elkaar achter de voordeur te kijken. Kole wijst vervolgens op de rol van het COGG in de Raad van Kerken. De COGG maakt deel uit van een gespreksgroep rondom het thema 'integratie in de samenleving'. Op 5 juni 2007 is daarover ook een gesprek gevoerd met het kabinet.

De grootste zorg van Kole betreft de verdeeldheid tussen de kerken in relatie tot het overbrengen van de boodschap van het evangelie naar de jeugd, de komende generatie. Die verdeeldheid spreekt ze niet aan. Dat houdt een grote roeping in om dingen samen te doen en naar elkaar te luisteren. We vormen als kerken een minderheid in de samenleving, maar bezitten een onfeilbaar Woord. Geve God dat we dan ook een biografisch getuigenis mogen laten horen: Het is mijn God, onze Vader. Die persoonlijke band, die liefde dient ons doen en laten te doortrekken – en die liefde moeten we doorgeven in de omgang met elkaar. Zo geven we een goed getuigenis van onze Heer, Jezus Christus, en krijgen we de kracht om ons huiswerk te doen. Als we als kerken zo dienstbaar willen zijn aan Hem zal er vreugde zijn in de hemel.

Artikel 117

12-09-2008

Reactie op brief Gereformeerde Kerken (hersteld)

Voorstel: Commissie Overijssel.

Materiaal:

brief van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken (hersteld) van Mariënborg 2006 d.d. 15 april 2006 waarin deze kerken schrijven dat zij de Gereformeerde Kerken niet in hun gereformeerde intenties aanvaarden en afwijzend reageren op het appèl dat de Generale Synode van Amersfoort-Centrum 2005 met het oog op het herstel van de kerkelijke eenheid heeft doen uitgaan.

Besluit:

1. met teleurstelling en verdriet kennis te nemen van de afwijzing van het appèl van de Generale Synode van Amersfoort-Centrum 2005 door de Gereformeerde Kerken (hersteld);
2. uit te spreken dat de liefde van de Gereformeerde Kerken, al worden zij in hun gereformeerde intentie niet aanvaard, om Christus' wil blijft uitgaan naar de broeders en zusters van de Gereformeerde Kerken (hersteld);
3. het appèl gedaan door Amersfoort-C 2005 om de broederlijke eenheid te herstellen, te handhaven, maar op dit moment geen andere mogelijkheid te zien dan te berusten in de afwijzende houding van de Gereformeerde Kerken (hersteld);
4. bereid te blijven tot gesprek en daarom deputaten kerkelijke eenheid opdracht te geven om diligent te zijn op mogelijke openingen voor een gesprek met de Gereformeerde Kerken (hersteld) en hen te machtigen dit gesprek aan te gaan.

Gronden:

1. de Gereformeerde Kerken (hersteld) aanvaardden de Gereformeerde Kerken niet in hun gereformeerde intentie en wijzen met een uiteenzetting over de noodzaak om zich vrij te maken, het appèl dat de GS van Amersfoort-C 2005 heeft doen uitgaan van de hand. Zij vinden zelfs een gesprek waarin dit appèl wordt toegelicht niet zinvol;
2. wat door de Gereformeerde Kerken (hersteld) gezien wordt als kerkscheidend neemt de christelijke roeping niet weg om te zoeken naar herstel van de broederlijke eenheid op grond van Gods Woord en de gereformeerde belijdenis;
3. ondanks dat een gesprek niet zinvol geacht en geweigerd wordt en de synode slechts kan berusten in deze afwijzende houding, blijft het appèl van Amersfoort-Centrum 2005 onverminderd van kracht;
4. een dergelijk contact behoort tot de taak van deputaten kerkelijke eenheid.

Bespreking

De preses leidde de eerste ronde van de bespreking op 13 juni in met een enkel woord. Het ligt ons zwaar op de maag: het ontstaan van de Hersteld Gereformeerde Kerk. Ons gebed moet er een zijn van: Here, open onze ogen als we dingen fout zien en maak ons indien nodig gewillig ons te bekeren. Maar er hoeft geen twijfel te zijn. De kerken waren en zijn aanspreekbaar op hun papieren: de drie Formulieren van Eenheid. We mogen overtuigd zijn van de waarheid van Gods Woord, maar gaan lastige vragen die deze tijd ons stelt niet uit de weg. We mogen ervan overtuigd zijn dat dat Woord tegen een stootje kan. Maar we staan voor de onontwijkbare vraag: hoe moeten we op de brief van de HGK reageren? Immers, veel vragen die daar leven zijn goed invoelbaar, maar we delen het antwoord niet. Bovendien behoeft dat gegeven antwoord naar de opvatting van de GK niet kerkscheidend te zijn. Bepalend is voor de omgang met de HGK niet het gemeenschappelijk verleden, maar het samen omhoog willen kijken, het samen voor Gods aangezicht staan. Dat kan wegen openen, die nu volstrekt afgesloten lijken. Hierna geeft de preses de vergadering de gelegenheid om in algemene zin wat op te merken in welke richting een antwoord aan de HGK zou dienen te gaan. Na deze opinierende ronde zal het moderamen een voorstel voor een antwoord formuleren.

Artikel 118

07-06-2008

Revisieverzoeken kaders plaatselijke samensprekingen

Voorstel: Commissie Overijssel.

Materiaal:

- a. brief van de Gereformeerde Kerk te Drachten-Oost d.d. 17 november 2006 waarin revisie gevraagd wordt van art. 132 van de GS van Amersfoort-Centrum 2005 m.b.t. kaders voor plaatselijke samensprekingen. De kerk is van mening 'dat de door GS Amersfoort-C 2005 onder b. gestelde regeling het gevaar inhoudt dat onze kerken zich op een hellend vlak gaan begeven,

gelet op de ontwikkelingen binnen de NGK. Er zijn allerlei vormen van samenwerking mogelijk zonder dat er landelijk overeenstemming is bereikt. Tevens dreigt het gevaar dat we als Gereformeerde Kerken verder van elkaar verwijderd raken. Daarom dient naar onze mening deze regeling ingetrokken te worden en vervangen door een regeling die een meer principieel en voorzichtig karakter heeft’;

- b. brief van de Gereformeerde Kerk te Ten Boer d.d. 29 juni 2006 waarin zij meedeelt dat zij artikel 132 besluit 3 inzake kaders plaatselijke samensprekingen niet heeft geratificeerd en verzoekt om revisie van dit besluit omdat dit in strijd is met artikel 27 t/m 29 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis.

Besluit:

niet over te gaan tot de gevraagde revisie.

Gronden:

1. de kerk te Drachten-Oost gaat er aan voorbij dat de kaders voor plaatselijke samensprekingen waarborgen bieden tegen het door haar gesignaleerde gevaar. De kerkenraden moeten er immers volgens artikel 2 zorg voor dragen ‘dat de contacten en activiteiten plaatsvinden op basis van de Heilige Schrift en in gebondenheid aan de gereformeerde belijdenisgeschriften.
2. Hij neemt tevens de voor relaties met anderen kerken relevante uitspraken en beslissingen van meerdere vergaderingen in acht. Hij spant zich in om te voorkomen dat bij het zoeken naar eenheid de waarheid schade zou leiden.’ Volgens artikel 6b moet duidelijk zijn dat ‘bezwaren die op generaal-synodaal niveau het gestalte geven aan kerkelijke eenheid met de andere kerkgemeenschap in de weg staan niet van kracht zijn.’ En volgens artikel 8 ‘dienen beide kerken toe te zeggen zich in eigen kerkverband in te zetten voor noodzakelijke landelijke overeenstemming op basis van de Heilige Schrift en in gebondenheid aan de gereformeerde belijdenis. Ook is de plaatselijke samenwerking in deze situatie beperkt en incompleet, hebben de vormen van samenwerking slechts plaatselijke geldigheid en zal niet worden overgegaan tot de vorming van één gemeente’;
3. de kerk te Ten Boer geeft niet aan waarin de kaders in strijd zijn met artikel 27 t/m 29 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Ze gaat er aan voorbij dat de regeling in de bij de eerste grond genoemde artikelen 2, 6b en 8, kaders stelt met betrekking tot de zaken waar het in de artikelen 27 t/m 29 om gaat: de eenheid in geloof, de trouw aan Gods Woord en de gereformeerde belijdenis en de roeping om de eenheid van de kerk te onderhouden.

Het besluit is met algemene stemmen genomen. De leden van de GS Amersfoort-C blijven buiten stemming.